

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI
FILOZOFICKÁ FAKULTA

Bakalářská diplomová práce

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

FILOZOFICKÁ FAKULTA

KATEDRA SOCIOLOGIE, ANDRAGOGIKY A KULTURNÍ ANTROPOLOGIE

Resocializace žen propuštěných z výkonu trestu odnětí svobody

Bakalářská diplomová práce

Obor studia: Sociální práce

Zuzana Podešvová, DiS.

Vedoucí bakalářské práce: doc. Mgr. Miroslav Dopita, Ph.D.

Olomouc 2019

Prohlašuji, že jsem bakalářskou diplomovou prací na téma „*Resocializace žen propuštěných z výkonu trestu odnětí svobody*“ vypracovala samostatně a uvedla v ní veškerou literaturu a ostatní zdroje, které jsem použila.

V Ostravě dne: 20. března 2019

.....

vlastnoruční podpis

Poděkování

Děkuji doc. Mgr. Miroslavu Dopitovi, Ph.D., za odborné vedení bakalářské práce a vstřícný přístup.

Anotace

Jméno a příjmení: Zuzana Podešvová, DiS.
Katedra: Katedra sociologie, andragogiky a kulturní antropologie
Obor Studia: Sociální práce
Obor obhajoby: Sociální práce
Vedoucí práce: doc. Mgr. Miroslav Dopita, Ph.D.
Rok obhajoby: 2019
Název práce: Resocializace žen propuštěných z výkonu trestu odnětí svobody

Anotace práce:

Bakalářská práce se zabývá problematikou resocializace osob po propuštění z výkonu trestu odnětí svobody realizované v rámci postpenitenciární péče. Teoretická část se věnuje základním pojmům a legislativní úpravě se související problematikou, dále vymezením problémů osob propuštěných z výkonu trestu odnětí svobody a organizacemi, které těmto osobám poskytují pomoc v postpenitenciární péči. Cílem empirické části bylo zjistit, které organizace na území města Ostravy nejvíce využily nebo využívají ženy propuštěné z výkonu trestu odnětí svobody po návratu do běžného života, a to při zapojení do pracovního procesu a řešení bydlení, a které považují za nejvíce přínosné.

Klíčová slova: resocializace, penitenciární a postpenitenciární péče, kontinuální sociální práce

Title of Thesis: Re-socialization of women released from imprisonment

Annotation:

This bachelor thesis deals with the issue of resocialization of persons after release from imprisonment realization in post-penitentiary care. The theoretical part deals basic concepts and legislation of related issues post-penitentiary care, further defining the problems of persons released from imprisonment and organizations that provide assistance to post-penitentiary care. The aim of the empirical part was to find out which organizations the city of Ostrava is most used or user by the women who have been released from imprisonment after returning to normal life, in joining process of work housing solutions and which they consider to be the most beneficial.

Key words: resocialization, penitentiary care, post-penitentiary care, continual social work

Názvy příloh vázaných v práci: Dotazník

Počet literatury a zdrojů: 31

Rozsah práce: 59 stran, (110 801 znaků s mezerami)

Obsah

Úvod	7
1 Resocializace, penitenciární a postpenitenciární péče, kontinuální sociální práce.....	8
1.1 Resocializace	8
1.2 Penitenciární péče	10
1.3 Postpenitenciární péče.....	11
1.4 Kontinuální sociální práce	12
2 Legislativní rámec.....	13
3 Poskytovatelé služeb postpenitenciární péče v ČR a Ostravě.....	16
3.1 Organizace státní správy.....	16
3.2 Organizace samosprávy	20
3.3 Neziskové organizace v Ostravě.....	21
4 Situace osob propuštěných z vězení a možnosti pomoci.....	25
4.1 Problémy se zaměstnáním, finanční problémy	25
4.2 Problémy vztahové a bytové	27
5 Empirická část	32
5.1 Výzkumné otázky	32
5.2 Metody výzkumu a techniky sběru dat.....	32
5.3 Výzkumný soubor.....	34
5.4 Analýza a interpretace dat.....	34
5.5 Shrnutí, diskuse a návrhy opatření	45
Závěr.....	48
Literatura a zdroje.....	50
Seznam použitých zkratk	53
Seznam tabulek	54
Příloha	55

Úvod

K výběru tématu bakalářské diplomové práce mě vedla má současná profese sociální kurátorky, při níž se setkávám s problematikou znovu začlenění osob propuštěných z vězení. Osoby propuštěné z výkonu trestu odnětí svobody se setkávají v rámci adaptace na život na svobodě s problémy, které mnohdy nejsou schopny samy řešit a nemají-li dobré rodinné zázemí, jsou odkázány na pomoc pomáhajících organizací zaměřujících se na péči o tyto osoby.

Cílem práce je zjistit, které organizace na území města Ostravy v rámci postpenitenciární péče nejvíce využily nebo využívají ženy propuštěné z výkonu trestu odnětí svobody po návratu do běžného života, a to při zapojení do pracovního procesu a řešení bydlení, a které z uvedených organizací hodnotí jako nejvíce přínosné.

V teoretické části vysvětluji pojmy související s problematikou osob propuštěných z vězení a péče o ně. Nezbytnou součástí je platná legislativa používaná v oblasti péče o osoby propuštěné z výkonu trestu odnětí svobody. V teoretické části se zaměřuji také na organizace, které pomáhají osobám, zejména pak ženám propuštěným z vězení při jejich adaptaci na život na svobodě a vymezení jejich působnosti v rámci celé České republiky a na území města Ostravy. V poslední kapitole se věnuji problémům propuštěných osob při adaptaci na život na svobodě včetně uvedení konkrétně poskytované pomoci.

Empirická část se zaměřuje na prezentaci provedeného kvantitativního výzkumu, v němž ženy propuštěné z vězení odpovídají na otázky týkající se jejich spolupráce s pomáhajícími organizacemi včetně přínosu těchto organizací pro začlenění do pracovního procesu a při řešení bydlení. Jako techniku sběru dat jsem použila mnou vytvořený dotazník zaměřený na ženy, které strávily ve vězení alespoň jeden rok a v době absolvování výzkumu jsou na svobodě minimálně šest měsíců. Dobu jednoho roku, strávenou ve vězení, považuji za dostatečně dlouhou z hlediska odloučení žen od společnosti a období 6 -ti měsíců po propuštění z vězení pokládám jako dostatečně dlouhou dobu pro jejich adaptaci na život na svobodě. Získaná data zpracuji, vyhodnotím a zavedu do jednotlivých tabulek. Na základě analýzy dat vypracuji shrnutí a navrhu opatření směřující v procesu resocializace ke spolupráci s ženami v rámci postpenitanciární péče. Zjištěné informace mohou posloužit pro zpětnou vazbu při spolupráci s ženami propuštěnými z vězení.

1 Resocializace, penitenciární a postpenitenciární péče, kontinuální sociální práce

Resocializace v případě sociální práce bývá často zmiňována v kontextu s penitenciární, postpenitenciární péčí a kontinuální sociální prací. Péče o osoby ve výkonu trestu odnětí svobody a po propuštění z vězení je považována za velmi důležitou a náročnou oblast sociální práce. Zahrnuje širokou oblast činností v rámci procesu resocializace u osob páchajících trestnou činností. V této kapitole se zaměřuji na vysvětlení pojmu resocializace v obecném pojetí, na význam resocializačního procesu v souvislosti s osobami propuštěnými z výkonu trestu odnětí svobody a na vymezení pojmu resocializace pro účely mé bakalářské práce. V další části kapitoly se zabývám pojmy penitenciární a postpenitenciární péče. V oblasti péče o osoby propuštěné z výkonu trestu odnětí svobody má své místo i tzv. „kontinuální sociální práce“, kterou lze chápat jako mezičlánek mezi péčí před a po propuštění osob z výkonu trestu odnětí svobody.

1.1 Resocializace

Resocializace v obecném pojetí Oldřicha Matouška (2003, s. 183) představuje proces, který se týká všech jedinců, jež se odkloní od společensky přijatelného způsobu chování. Předpokladem úspěšné resocializace je návrat k takovým hodnotám a normám, které společnost od těchto lidí očekává. Jedná se o proces znovu začlenění jedince do společnosti, při kterém dochází k intenzivním a pozitivním změnám v chování lidí. Stanou-li se tyto změny trvalými, lze předpokládat, že již nebude docházet k opakování negativního chování jedince ve společnosti.

Oldřich Suchý (1991, s. 43) pohlíží na resocializaci jako na složitý proces, při kterém je vyvíjeno značné úsilí zaměřené na vytváření individuálních přístupů k osobám, jež se odkloní od společensky přijatelného způsobu chování. To se týká i osob, které se odkloní od zákonných norem a spáchají trestný čin, za který jsou odsouzeny k trestu odnětí svobody. Tito lidé přicházejí do vězení z různého sociálního prostředí, které se může projevat narušenými sociálními vazbami s nefunkční sociální adaptací. Cílem resocializace je tedy dosáhnout sociálního přizpůsobení jedinců, adaptace.

Vladimír Mařádek (2000, s. 49-50) poukazuje na význam resocializačního procesu u odsouzených ve výkonu trestu odnětí svobody, jako součást výchovného systému představující celistvý, plánovitý a systematický soubor prostředků,

který směřuje k dosažení plánovaného výchovného cíle. Problematiku odsouzených osob vidí v narušení jejich osobnosti a neschopnosti přizpůsobit se pravidlům ve společnosti. Jedná se tedy o proces vedoucí k žádoucímu vývoji jedince, tedy k jeho nápravě. Také Adam Stankowski (2003, s. 3, 30) spatřuje úlohou resocializačního procesu především v nápravě a převýchově jedinců. Záměrem je změnit osobnost odsouzeného a negativní prvky socializace tak, aby nedocházelo k opakování kriminálního chování, recidivě.

Resocializační proces probíhá u odsouzených osob již od počátku jejich výkonu trestu odnětí svobody a pokračuje dále po jejich propuštění na svobodu. Pro odsouzeného představuje propuštění na svobodu velkou psychickou zátěž a podstatnou úlohu v rámci resocializace má sociální pracovník pracující s propuštěnými v rámci postpenitenciární péče. Z hlediska sociální práce s propuštěnými osobami pak resocializace představuje náročný proces zahrnující takové činnosti sociálního pracovníka, které vedou k navrácení jedince ke společensky přijatelnému způsobu chování, ke znovu začlenění do společnosti (Matoušek, 2003, s. 213).

Stejného názoru je i Marie Vágnerová (2014, s. 751) podle níž je problematika znovu začlenění osob páchajících trestnou činností velmi náročná. Zdůrazňuje, že je-li člověk za spáchání trestného činu odsouzen k trestu odnětí svobody, má být připravován na adaptaci na život na svobodě již ve výkonu trestu odnětí svobody v rámci resocializačního procesu. Jedná se o proces, při kterém se odsouzený učí takovým způsobům chování, které je přijatelné pro společnost. Vágnerová (tamtéž) poukazuje na to, že pro úspěšnou resocializaci odsouzeného je nezbytné pokračovat v jeho nápravě i po jeho propuštění na svobodu v rámci postpenitenciární péče zahrnující poradenskou činnost nebo krizovou pomoc za účelem dosažení předpokládané změny u propuštěného.

Resocializační proces u osob propuštěných z výkonu trestu odnětí svobody je dle § 2 zákona č. 108/2006 Sb., ze dne 14. března 2006, o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, zaměřen na poskytování pomoci a podpory osobám, které se ocitly v nepříznivé sociální situaci způsobené oslabením či ztrátou schopností zejména s ohledem na konfliktní způsob života. Jedná se o proces, který se zaměřuje na zajišťování podpory a pomoci osobám ohroženým sociálním vyloučením za účelem dosažení příležitostí, napomáhající k jejich plnému zapojení do kulturního, sociálního a ekonomického života společnosti. Za tímto účelem je dle § 37 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů (Česko, 2006a), poskytováno těmto osobám sociální poradenství. Sociální poradenství zahrnuje základní poradenství zaměřené na

řešení nepříznivé sociální situace a odborné sociální poradenství, které řeší individuální potřeby sociálních skupin.

Při vymezení pojmu resocializace pro účely mé bakalářské práce vycházím ze zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů (Česko, 2006a) a z definice resocializace podle Oldřicha Matouška (2003, s. 213), který vidí resocializační proces jako souhrn činností, které vykonává sociální pracovník spolupracující s osobami propuštěnými z výkonu trestu odnětí svobody v rámci postpenitenciární péče. Dle § 2, odst. 2 a dle § 37, zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů (Česko, 2006a), se jedná o takové činnosti sociálního kurátora, které jsou zaměřené na znovu začlenění jedince propuštěného na svobodu. Těmto osobám je poskytováno základní a odborné sociální poradenství vedoucí k předcházení opakování trestné činnosti, a dále k řešení jejich nepříznivé sociální situace před a po propuštění z výkonu trestu odnětí svobody.

Pojem sociální kurátor není ukotven v platné legislativě, ve které se dosud používá v souvislosti s výkonem sociální práce pojem sociální pracovník. Pro svou bakalářskou práci však budu používat právě označení sociální kurátor, a to z důvodu lepší orientace v sociální práci s osobami propuštěnými z výkonu trestu odnětí svobody.

1.2 Penitenciární péče

Sociální práce s odsouzenými ve výkonu trestu odnětí svobody je nazývána jako penitenciární péče a má především rehabilitační charakter. Představuje proces, v rámci kterého se vytvářejí tzv. „Programy zacházení“ (Malá, 2003, s. 82).

Podle § 41 zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody, ve znění pozdějších předpisů, vypracovávají program zacházení v rámci penitenciární péče odborní pracovníci spolupracující s odsouzenými ve vězení. Zahrnuje ucelenou zprávu psychologů, pedagogů a sociálních pracovníků, v rámci níž je s ohledem na délku trestu a příčiny páchaní trestné činnosti hodnocena osobnost odsouzeného, jeho potřeby a rizika chování. Na základě vypracované zprávy jsou pak stanoveny cíle práce s odsouzeným tak, aby došlo k jeho nápravě. Jedná se zejména o činnosti související se zaměstnáváním, vzděláváním, zapojením odsouzeného do pracovní terapie včetně činností zaměřených na vedení k soběstačnému životu odsouzeného na svobodě (Česko, 1999).

Hlavní úkol penitenciární péče je tedy spatřován především ve snaze o nápravu pachatelů trestných činů. Představuje souhrn činností, kterými se působí

na pachatele trestných činů tak, aby došlo k jejich nápravě, k pozitivním změnám v životě, ke schopnosti jedince žít v souladu se zákonem (Černíková, 2008, s. 57).

Ivana Davidová (2010, s. 120) popisuje penitenciární péči jako specifickou péči o osoby odsouzené k vězení, kterou podle Lýdie Leškové (2013, s. 52 – 55) provádí ve vězení sociální pracovník ve spolupráci s dalšími odborníky. V rámci penitenciární péče pomáhá sociální pracovník odsouzeným získat, popřípadě obnovit jejich sociální dovednosti a připravit je na život na svobodě. V případě sociální práce s odsouzenými k výkonu trestu odnětí svobody se jedná o dlouhodobou a plánovanou přípravu na propuštění z vězení a jejich začlenění do společnosti.

1.3 Postpenitenciární péče

Postpenitenciární péče je velmi důležitou oblastí sociální práce s osobami již propuštěnými z vězení. Představuje složitý a dlouhodobý proces, při kterém jsou řešeny nepříznivé sociální situace těchto osob, a to s ohledem na jejich schopnosti a možnosti. Jsou zde zahrnovány především činnosti sociálního kurátora, které napomáhají k obnovení nebo získání sociálních dovedností nezbytných pro jejich začlenění do života ve společnosti (Černíková a Sedláček, 2002, s. 140).

Postpenitenciární péče bývá vymezována v různých pojetích. Může se jednat o postpenitenciární péči na základě dobrovolné spolupráce propuštěného z výkonu trestu odnětí svobody s pracovníky daných služeb. V jiném, širším pojetí se jedná o spolupráci neformálně dobrovolnou, jako státem nuceného a povinného dohledu, který je stanoven pro zvláště narušené osoby, u nichž hrozí značné riziko opětného sociálního selhání. Postpenitenciární péče v nejširším pojetí pak představuje pomoc ze strany společnosti, která je bezplatná a poskytuje se všem pachatelům trestných činů, a to i v případě, že si odpykali jiný trest, než trest odnětí svobody (Černíková 2008, s. 213).

Podle Lýdie Leškové (2013, s. 53) má sociální práce v postpenitenciární péči resocializační charakter a v rámci péče o osoby propuštěné z výkonu trestu odnětí svobody je nezbytná spolupráce odborníků státních a nestátních organizací najednou.

1.4 Kontinuální sociální práce

Dle § 75 zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody, ve znění pozdějších předpisů, umožňují věznice v rámci kontinuální sociální práce službám sociální péče spolupraci s odsouzenými. Služby sociální péče pracují s odsouzenými tak, aby jim vytvořily optimální podmínky pro jejich samostatný život na svobodě (Česko, 1999).

Kontinuální sociální práce představuje spolupráci státních i nestátních organizací s odsouzenými zejména před jejich propuštěním na svobodu. Je označována také jako navazující sociální práce, při které se sociální kurátoři ve spolupráci se sociálními pracovníky věznice snaží připravit odsouzené osoby na jejich propuštění na svobodu. V rámci kontinuální sociální práce spolupracuje sociální kurátor s odsouzenými zejména ve formě návštěv ve vězení. Předmětem sociální práce je řešení sociálních problémů odsouzených s dostatečně velkým předstihem tak, aby se propuštěné osoby lépe adaptovaly na život na svobodě. Nezbytnou součástí kontinuální sociální práce s odsouzenými je upevňování sociálních vazeb, které znamenají nejen práci s klientem a jeho rodinou, ale také snahu o omezení vlivu sociálně patologických skupin na propuštěného člověka. Zahrnuje také poskytování pomoci klientovi při zajišťování kontaktu s pomáhajícími institucemi (Černíková, 2008, s. 98).

Ivana Davidová a kol. (2010, s. 57-58) hovoří o kontinuální sociální práci jako o spolupráci sociálního kurátora s osobami, které jsou umístěné v zařízeních represivního charakteru, tedy i ve výkonu trestu odnětí svobody. Předmětem kontinuální sociální práce je navázání kontaktu s klientem a působení na něj tak, aby došlo ke změně jeho osobnosti, postojů včetně vytvoření pozitivních vazeb k vnějšímu okolí. Mezi činnosti sociálního kurátora v rámci kontinuální sociální práce patří také sestavení plánu zaměřeného na individuální potřeby klienta sloužící k řešení jeho nepříznivé sociální situace po propuštění na svobodu.

Závěrem této kapitoly bych chtěla říci, že veškerá sociální práce spojená s osobami ve výkonu trestu odnětí svobody představuje velmi náročný a dlouhodobý resocializační proces zahrnující kooperaci všech zúčastněných osob a subjektů sociální práce (Černíková a Sedláček, 2002, s. 140). Spolupráce v oblasti penitenciární a postpenitenciární péče je považována za velmi důležitou a její provázanost v podobě kontinuální sociální práce znamená pro propuštěného snadnější přechod z vězení do života na svobodě.

2 Legislativní rámec

Problematika resocializace osob propuštěných z výkonu trestu odnětí svobody je rozsáhlá a jsou jí věnovány mnohé právní úpravy. V této kapitole se věnují jednotlivým zákonům, které se vztahují k danému tématu. Jedná se o trestní zákoník (Česko, 2009), zákon o sociálních službách (Česko, 2006a), zákon o životním a existenčním minimu (Česko, 2006b), zákon o pomoci v hmotné nouzi (Česko, 2006c), zákon o obcích (Česko, 2000a), zákon o výkonu trestu (Česko, 1999), zákon o Probační a mediační službě (Česko, 2000b), zákon o ochraně veřejného zdraví (Česko, 2000c), zákon o zaměstnanosti (Česko, 2004).

Trestní zákoník č. 40/2009 Sb.

Trestní zákoník č. 40/2009 Sb. ze dne 8. ledna 2009, ve znění pozdějších předpisů (Česko, 2009), definuje, co se za trestný čin považuje a jaké tresty jsou za ně udělovány. Dle § 13 tohoto zákona je uvedeno, že trestný čin je jakýkoliv protiprávní čin označený tímto zákonem za trestný a naplňuje-li znaky trestného činu uvedeného v tomto zákoně. V § 105 tohoto zákona jsou uvedeny také podmínky zahlazení odsouzení. V případě zahlazení odsouzení je proveden výmaz trestu z rejstříku trestů a dle § 106 uvedeného zákona je na pachatele pohlíženo, jako by nebyl odsouzen.

Zákon o sociálních službách č. 108/2006 Sb.

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ze dne 14. března 2006, ve znění pozdějších předpisů (Česko, 2006a), je důležitou právní úpravou, kdy v oblasti postpenitenciární péče je sociální práce považována za službu sociální prevence a sociální rehabilitace. V rámci tohoto zákona může být osobám poskytováno základní a odborné sociální poradenství a dále pomoc a podpora formou ambulantní, terénní nebo pobytové služby. Při poskytování pomoci a podpory se musí vycházet ze zásad zachování lidské důstojnosti osob, a to zejména z individuálně určených potřeb každého jedince, z motivace jedince k činnostem, které nevedou k dlouhodobému setrvávání nebo prohlubování nepříznivé sociální situace a k posilování jejich sociálního začleňování.

Zákon o životním a existenčním minimu č. 110/2006 Sb.

V § 1, odst. 1) zákona č. 110/2006 Sb., o životním minimu, ze dne 14. března 2006, ve znění pozdějších předpisů (Česko, 2006b), je určena u fyzických osob částka životního minima určená k zajištění výživy a dalších nezbytných nákladů na život včetně existenčního minima stanoveného v takové výši, aby umožnil přežití jedince.

Zákon o pomoci v hmotné nouzi č. 111/2006 Sb.

Zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ze dne 14. března 2006, ve znění pozdějších předpisů (Česko, 2006c), upravuje poskytování pomoci tak, aby byly zajištěny základní životní potřeby fyzickým osobám, které se nacházejí v hmotné nouzi. Dle § 2 odst. 2 tohoto zákona má každá osoba nárok na poskytování základního sociálního poradenství, které vede k řešení hmotné nouze, ale i k jejímu předcházení, prevenci. V tomto zákoně jsou také jmenovány osoby, které mohou být považovány za osoby v hmotné nouzi i v případech, kdy nesplňují podmínky pro poskytování pomoci v hmotné nouzi dle § 2 odst. 2 a orgán pomoci v hmotné nouzi může určit tyto osoby jako osoby, které s ohledem na neuspokojivé sociální zázemí a pro nedostatek finančních prostředků nemohou úspěšně řešit svoji situaci a jsou ohroženy sociálním vyloučením. Mezi tyto osoby, kromě jiného, patří i osoby propuštěné z výkonu vazby nebo z výkonu trestu odnětí svobody.

Zákon o obcích č. 128/2000 Sb.

V zákoně č. 128/2000 Sb. o obcích, ze dne 12. dubna 2000, ve znění pozdějších předpisů (Česko, 2000a), je vymezena působnost obce v jednotlivých oblastech a činnostech ve vztahu k občanům, k územnímu rozvoji obce a ochraně veřejného zájmu. Dle § 1 a 2 uvedeného zákona je obec považována za základní samosprávný celek pečující o potřeby občanů, celkový rozvoj obce a ochranu veřejného zdraví. Podle § 7 tohoto zákona obec v samostatné působnosti spravuje vlastní záležitosti samostatně. V rámci přenesené působnosti vykonává obec státní správu, jejíž výkon byl orgánům obce svěřen zákonem.

Zákon o výkonu trestu odnětí svobody č. 169/1999 Sb.

Průběh výkonu trestu je definován v zákoně č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody ze dne 30. 6. 1999, ve znění pozdějších předpisů (Česko, 1999) a zahrnuje prostředky, které jsou používány nejen za účelem naplnění trestu. V § 75 tohoto zákona je upravena spolupráce věznic s orgány sociálního zabezpečení, kdy po dobu výkonu trestu odnětí svobody věznice vytvářejí předpoklady pro plynulý přechod odsouzeného do soběstačného života ve společnosti, a to v souladu se zákonem. Současně věznice kooperují s potřebnými orgány sociálního zabezpečení při předávání informací, dále umožňují kontakt s odsouzeným v průběhu výkonu trestu dle jeho potřeb.

Zákon o Probační a mediační službě č. 257/2000 Sb.

Zákon č. 257/2000 Sb., o Probační a mediační službě ze dne 14. července 2000, ve znění pozdějších předpisů (Česko, 2000b), je dalším právním předpisem, který slouží k práci s pachateli trestných činů. Dle § 2 odst. 1 uvedeného zákona se v rámci probace vykonává dohled nad obviněným, obžalovaným nebo odsouzeným. Zahrnuje kontrolu uložených povinností a omezení, sledování chování odsouzeného ve zkušební době v případě podmíněného propuštění z vězení na svobodu. Mediací se pak rozumí mimosoudní urovnávání sporu mezi obviněným a poškozeným a urovnání konfliktního stavu v souvislosti s trestním řízením. V § 4 jsou uvedeny činnosti Probační a mediační služby. Probační a mediační služba má kromě jiného za úkol sledovat a kontrolovat chování odsouzeného v průběhu zkušební doby u podmíněně propuštěné osoby z výkonu trestu odnětí svobody. Dle § 4 odst. 5 se Probační a mediační služba podílí rovněž na prevenci trestné činnosti.

Zákon o ochraně veřejného zdraví č. 258/2000 Sb.

V § 1 a 2 zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví, ze dne 14. července 2000, ve znění pozdějších předpisů (Česko, 2000c), jsou definovány u fyzických a právnických osob jejich práva a povinnosti při ochraně a podpoře veřejného zdraví. Dále upravuje působnost a pravomoci orgánů obce ve věci ochrany veřejného zdraví a popisuje další úkoly týkající se orgánů veřejné správy při podpoře a ochraně veřejného zdraví.

Zákon o zaměstnanosti č. 435/2004 Sb.

Zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ze dne 13. května 2004, ve znění pozdějších předpisů (Česko, 2004), se zabývá povinnostmi při zajišťování zaměstnání ve státě. To znamená, že určuje právní vztah mezi státem, zaměstnavatelem a zaměstnanci. Právní úprava vztahu mezi zaměstnavatelem a občanem jako uchazečem o zaměstnání je řešen v § 4 tohoto zákona, přičemž je uvedeno, že občanům musí být zajištěno právo na rovné zacházení při uplatňování práva na zaměstnání a je zakázána jakákoliv diskriminace.

V oblasti penitenciární a postpenitenciární péče se setkáváme s rozsáhlou legislativní úpravou, která řeší nejen problematiku resocializace osob již v době jejich pobytu ve vězení, ale také v době po propuštění na svobodu. Ani v současné době se však neseťkáváme s jednotnou metodickou či legislativní úpravou v oblasti penitenciární a postpenitenciární péče, která řeší nepříznivé sociální situace osob propuštěných na svobodu.

3 Poskytovatelé služeb postpenitenciární péče v ČR a Ostravě

Tato kapitola je zaměřena na organizace a jejich působnost v oblasti postpenitenciární péče. Jedná se o uspořádání veřejné správy, do které patří státní správa a samospráva, realizující své cíle prostřednictvím organizací státu. Své místo v oblasti postpenitenciární péče mají také neziskové organizace, poskytující pomoc osobám propuštěným z výkonu trestu odnětí svobody v oblasti pracovního uplatnění a řešení bytové problematiky, stejně jako organizace státní správy (Matoušek, 2001, s. 155-180).

3.1 Organizace státní správy

Výkon státní správy v oblasti zaměstnanosti a řešení bytové problematiky osob, které jsou propuštěné z výkonu trestu odnětí svobody, zajišťují Úřad práce České republiky, Probační a mediační služba a dále obce, vykonávající výkon státní správy v přenesené působnosti.

Úřad práce – referát zaměstnanosti

Úřad práce plní v rámci své působnosti úkoly v oblasti zaměstnanosti dle zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů (Česko, 2004), kdy pověřené kontaktní místo úřadu práce plní ve svém obvodu tyto úkoly:

Dle § 8a odst. 1 :

- spolupracuje se správními úřady, územními samosprávnými celky, orgány pomoci v hmotné nouzi, zaměstnavateli a dalšími subjekty při tvorbě a realizaci opatření souvisejících s rozvojem na trhu práce,
- přijímá opatření na podporu a dosažení rovného přístupu k ženám a mužům, k osobám bez ohledu na jejich národnost, rasový nebo etnický původ a k dalším skupinám osob, mající ztížené postavení na trhu práce, a to v přístupu k práci i možnosti získání rekvalifikace,
- zajišťuje zprostředkování zaměstnání uchazečům o zaměstnání včetně dalších služeb dle tohoto zákona,
- zabezpečuje uplatňování nástrojů aktivní politiky zaměstnanosti, vyplácí podporu v nezaměstnanosti a při rekvalifikaci. Jedním z aktivních nástrojů aktivní politiky zaměstnanosti, který vytváří úřad práce ve spolupráci s obcemi, jsou veřejně prospěšné práce, dále jen VPP. Za VPP se dle § 112 tohoto zákona považují časově omezené pracovní příležitosti ve prospěch

obce. Dalším nástrojem aktivní politiky zaměstnanosti je vytváření různých aktivit a projektů zaměřených na komplexní podporu zájemců o práci ze sociálně znevýhodněného prostředí. V současné době je realizován na území města Ostravy projekt - „Příležitost dělá zaměstnance“ (MPSV, 2016). Doba jeho realizace byla stanovena od 1. 2. 2016 do 30. 6. 2022. Projekt je zaměřen na celkovou podporu zájemců a uchazečů o práci pocházejících ze sociálně znevýhodněných oblastí. Účelem tohoto projektu je úspěšné začlenění těchto osob na trhu práce a odstranění případně předcházení vzniku osobních, rodinných a pracovních bariér. Do cílové skupiny projektu jsou zahrnuty také osoby propuštěné z výkonu trestu odnětí svobody.

Podle § 14 odst. 1, zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů (Česko, 2004), se úřad práce při zprostředkování zaměstnání zaměřuje na:

- vyhledávání zaměstnání pro fyzickou osobu, která se o práci uchází,
- poskytuje fyzické osobě informační a poradenskou pomoc v oblasti zaměstnání.

Podle § 15 (tamtéž) se zaměstnanci úřadu práce zaměřují na zjištění a posouzení dovedností a schopností včetně osobnostních předpokladů fyzické osoby, a to za účelem posouzení možné přípravy na povolání, vhodného zaměstnání, případně získání nové kvalifikace prostřednictvím rekvalifikace. Rekvalifikací se podle § 108 odst. 1 myslí získání nové kvalifikace, zvýšení, rozšíření či prohloubení dosavadní kvalifikace (Česko, 2004).

Úřad práce – dávky pomoci v hmotné nouzi

V zákoně č. 111/2006, Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů (Česko, 2006c) je uvedeno, že úřad práce rozhoduje o poskytování dávek pomoci v hmotné nouzi osobám, které se ocitly v hmotné nouzi, a to za účelem zajištění jejich základních životních potřeb, dle zákonem stanovených podmínek. Tato pomoc je poskytována i osobám propuštěným z výkonu trestu odnětí svobody při splnění zákonem stanovených podmínek. Můžeme říci, že dávky pomoci v hmotné nouzi mají dvojitý účel. Prvním účelem je finanční zajištění osob, které se nacházejí v hmotné nouzi do doby, než si zajistí nové zaměstnání. Druhým účelem je pak jejich motivace k hledání zaměstnání a zajištění příjmu vlastním přičiněním, zejména prací (Česko, 2006c):

Podle § 1 odst. 2 má každá fyzická osoba nárok na poskytování základního sociálního poradenství vedoucího k předcházení a řešení vzniku hmotné nouze.

Podle § 2 odst. 6 se za osobu v hmotné nouzi považuje taková osoba, která nemá v určitém čase zajištěné dostatečné sociální zázemí, je bez finančního zajištění, není schopna bez pomoci jiné osoby řešit vlastní nepříznivou sociální situaci, čímž je ohrožena sociálním vyloučením, Do této skupiny osob patří také osoby propuštěné z výkonu trestu odnětí svobody.

Podle § 4 odst. 1 tohoto zákona se osobám v hmotné nouzi poskytuje při splnění zákonem stanovených podmínek příspěvek na živobytí, doplatek na bydlení a mimořádná okamžitá pomoc.

V § 11 odst. 1 a 2 se uvádí, že při zkoumání nároku na dávky pomoci v hmotné nouzi se posuzuje, jestli zkoumaná osoba je schopná zvýšit si příjem dle svých možností a schopností, tedy vlastní prací. Jako možnost zvýšení příjmu vlastní prací se dle § 12 odst. 1 považuje nástup do zaměstnání u nepracující osoby, navýšení rozsahu výdělečné činnosti a snaha zajistit si lépe placené pracovní místo. Projevením snahy o zvýšení mzdy vlastní prací se dle § 12 odst. 2 považuje zejména snaha spolupracovat s úřadem práce při hledání lépe placeného zaměstnání, spolupráce s úřadem práce při zajištění VPP nebo zaměstnání krátkodobé povahy, popřípadě absolvování veřejné služby v rozsahu nejméně 20 hodin měsíčně. Za veřejnou službou se pro účely tohoto zákona považuje pomoc poskytovaná obcím popřípadě dalším subjektům při zlepšování kvality života v obci. Tuto službu absolvují osoby, které se nacházejí v hmotné nouzi, jsou vedeny v evidenci uchazečů o práci. Za výkon veřejné služby se neposkytuje odměna, má spíše motivační charakter. Podle § 18a odst. 3 se úřad práce může při organizování veřejné služby dohodnout s obcemi nebo dalšími organizacemi na zajištění potřebných pracovních míst.

Podle § 64 odst. 1 jsou zaměstnanci orgánu pomoci v hmotné nouzi povinni při poskytování dávek zajistit zejména:

- ochranu práv a zájmů osob nacházejících se v hmotné nouzi,
- poskytovat těmto osobám informace o možnostech řešení jejich nepříznivé sociální situace
- respektovat individuální zvláštnosti každé osoby,
- spolupracovat s obcí, ve které se osoba v hmotné nouzi nachází.

Podle § 64 odst. 2 jsou sociální pracovníci orgánů pomoci v hmotné nouzi povinni spolupracovat při řešení sociální situace jedince s dalšími pomáhajícími organizacemi a provozovateli služeb.

Z § 64 odst. 3 vyplývá také povinnost sociálních pracovníků obecních úřadů spolupracovat při řešení nepříznivé sociální situace osob s příslušnou pobočkou úřadu práce.

Probační a mediační služba

Probační a mediační služba patří v České republice do systému práce s osobami páchajícími trestnou činností od roku 2001. Je organizační složkou státu. Probační a mediační služba se v oblasti práce s osobami propuštěnými z výkonu trestu odnětí svobody zaměřuje zejména na probaci. Probace je chápána jako výkon dohledu u pachatele, který vykonává alternativní trest nebo je podmíněně propuštěn. V rámci stanoveného dohledu je podmíněně propuštěnému přidělen probační úředník, který s propuštěným pracuje individuálně na základě pravidelného osobního kontaktu, jehož cílem je vést jedince k postupnému řešení jeho potřeb, které souvisí s jeho kriminálním chováním, ale i k prevenci a předcházení vzniku další trestné činnosti. Cílem probační a mediační služby je především znovu začlenění jedince do života společnosti bez dalšího porušování zákonů. Součástí procesu resocializace je vytváření nebo obnovení nedostatečných pracovních návyků a dovedností, řešení neschopnosti najít si vhodné zaměstnání, absence bydlení či nevyhovující nebo žádné rodinné zázemí, ale i tendence návratu ke kriminálnímu chování (Matoušek a kol., 2005, s. 283-298).

V § 5 zákona č. 257/2000 Sb., o Probační a o probační a mediační službě, ve znění pozdějších předpisů (Česko, 2000b), je upravena spolupráce probační a mediační služby s dalšími státními i nestátními organizacemi. V rámci této spolupráce koordinuje součinnost potřebných organizací, a to pro účely probace a mediace, je v úzké spolupráci s organizacemi při řešení nepříznivé sociální situace osob společensky nepřizpůsobivých. Pracovníci této služby jsou kompetentní zjišťovat informace pro účely jejich práce s osobami páchajícími trestnou činností.

Obec v přenesené působnosti

Podle zákona č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů (Česko, 2000a), vykonávají obce přenesenou působnost ve věcech, které stanoví další právní předpisy a zákony. V oblasti sociální péče zde hovoříme o zákoně č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů (Česko, 2006a), ve kterém je stanoven rozsah a forma pomoci včetně povinnosti spolupracovat s dalšími organizacemi. Dle zákona o sociálních službách vykonává obec v přenesené působnosti zejména tyto činnosti (Česko, 2006a):

- osobě, která se nachází v nepříznivé sociální situaci, poskytuje pomoc a sociální služby tak, aby nebylo ohroženo zdraví a život této osoby,
- zaměřuje se na koordinaci a poskytování sociálních služeb a odborného sociálního poradenství každému, kdo je ohrožen sociálním vyloučením, tedy i v případě osoby propuštěné z výkonu trestu odnětí svobody, nebo která pro svůj specifický způsob života je v rozporu se společností. Obec v přenesené působnosti při výkonu uvedených činností spolupracuje s dalšími organizacemi, např. s Vězeňskou službou České republiky, Probační a mediační službou České republiky, s dalšími správními a územně samosprávnými celky.

Činnosti obce v přenesené působnosti, zaměřené na sociální práci s osobami propuštěnými z výkonu trestu odnětí svobody, vykonávají sociální kurátoři.

Sociální kurátor

V § 92 písm. b, zákona č. 108/2006 Sb. o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, vymezuje cílovou skupinu sociálního kurátora. Jedná se o osoby ohrožené sociálním vyloučením z důvodu výkonu vazby nebo výkonu trestu odnětí svobody, o osoby s konfliktním způsobem života (Česko, 2006a).

3.2 Organizace samosprávy

Samospráva je opakem státní správy a znamená, že daný subjekt rozhoduje v určitých věcech samostatně. Nejtypičtější samosprávnou jednotkou státu je obec, která je významným subjektem státní sociální politiky. Může samostatně rozhodovat, zasahovat, jestliže se některý z občanů ocitne v tíživé životní situaci (Matoušek, 2001, s. 171-172).

Obec v samostatné působnosti

Podle § 35 písm. 1, zákona č. 128/2000 Sb., zákona o obcích, ve znění pozdějších předpisů (Česko, 2000a), obec řeší v samostatné působnosti záležitosti v zájmu obce a jejich občanů.

Podle § 94 písm. c) zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů (Česko, 2006a), spolupracuje obec s dalšími obecními úřady, krajskými úřady a poskytovateli služeb v sociální oblasti. Spolupráce je zaměřena na zprostředkovatelskou činnost a poskytování pomoci potřebným jedincům nebo zajištění kontaktu mezi jedincem a poskytovatelem sociálních služeb.

Podle § 18a zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů (Česko, 2006a), spolupracuje obec v samostatné působnosti s krajskou pobočkou Úřadu práce ČR při organizování veřejné služby. Za veřejnou službu se považují činnosti v oblastech zkvalitňování životního prostředí, zajišťování čistoty veřejného prostranství a pomoci ve sportovním a kulturním rozvoji včetně služeb sociální péče. Do veřejné služby jsou zapojovány osoby dlouhodobě nezaměstnané, vedené v evidenci úřadu práce jako uchazeči o zaměstnání a osoby nacházející se v hmotné nouzi, tedy i osoby propuštěné z výkonu trestu odnětí svobody. Za výkon veřejné služby nenáleží odměna, má spíše motivační charakter.

Obec v samostatné působnosti vytváří pracovní místa pro veřejně prospěšné práce, které jsou podle § 20 odst. 2 zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů (Česko, 2004) určeny osobám vedeným v evidenci úřadu práce jako uchazeči o práci po dobu delší než 1 rok, tedy i osobám propuštěným z vězení.

V oblasti bydlení spolupracují na území města Ostravy jednotlivé městské obvody s Úřadem práce ČR, a to při realizaci projektu na pomoc osobám v bytové nouzi. Jedná se o Koncept sociálního bydlení statutárního města Ostravy, která je součástí projektu - „Koncept bydlení a její pilotní ověření ve městě Ostrava“, zaměřená na řešení problematiky bydlení osob ohrožených sociálním vyloučením v letech 2015-2025. Cílovou skupinou jsou osoby a domácnosti ohrožené sociálním vyloučením v oblasti bydlení. Do této skupiny osob patří také osoby opouštějící vězení. Cílem konceptu je vytvoření jednotného systému sociálního bydlení naplňující potřeby obyvatel města, u nichž byla zjištěna bytová nouze. Do uvedeného projektu je na území města Ostravy zapojeno celkem 6 městských obvodů z celkového počtu 23, které přidělují občanům sociální byty dle místa trvalého bydliště, tedy ve spolupracujícím městském obvodu. Pilotní projekt bude realizován do září 2019 (Magistrát města Ostravy, 2015).

3.3 Neziskové organizace v Ostravě

S ohledem na téma bakalářské práce se zaměřuji na neziskové organizace, které v oblasti péče o osoby propuštěné z výkonu trestu odnětí svobody poskytují služby dle zákona o sociálních službách. Služby neziskových organizací jsou poskytovány bezúplatně nebo s možností dosažení zisku, který je použit ve prospěch dané organizace. Patří zde občanská sdružení, obecně prospěšné společnosti, církevní, zájmové a podpůrné spolky, azylové domy nebo

noclehárny, poskytující pomoc osobám v obtížné životní a sociální situaci (Matoušek, 2001, s. 172-173). Další skupinou jsou pak ubytovací zařízení jako soukromé organizace, poskytující ubytovací služby za účelem dosažení zisku. Tyto ubytovací zařízení musí splňovat určité hygienické a ubytovací standardy podle zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví, ve znění pozdějších předpisů (Česko, 2000c).

Občanské poradny

Na území města Ostravy existuje řada občanských poraden, které poskytují odborné sociální poradenství podle § 37 odst. 3 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů (Česko, 2006a). Patří sem například Občanská poradna Společně - Jekhetane nebo církevní poradna Charity Ostrava, jejichž posláním je pomáhat klientům v nepříznivé sociální situaci. Cílem občanských poraden je poskytování pomoci při řešení zaměstnání, nedostatku finančních prostředků, řešení otázky bydlení, vztahů s rodinou, posilování vlastní odpovědnosti za své chování a jednání. Služba je poskytována i osobám s trestní minulostí (Magistrát města Ostravy, 2018, s. 122).

Azylové domy

Azylová zařízení poskytují služby osobám v nepříznivé sociální situaci týkající se ztráty bydlení. Jedná se o pobytové služby za úhradu, které zahrnují také zajištění stravy, ubytování, pomoc při vyřizování osobních záležitostí včetně ochrany práv a zájmů osob. Tyto služby jsou poskytovány také osobám, ženám propuštěným z výkonu trestu odnětí svobody. Na území města Ostravy funguje Azylové zařízení a Centrum sociálních služeb Poruba, které poskytuje uvedené služby 6 ženám zpravidla na dobu 1 roku. Dále své služby poskytuje ženám starším 18 let, které přišly o vlastní bydlení, Armáda spásy, Dům pro ženy a matky s dětmi v Ostravě. Jedná se o zařízení režimové, které nenahrazuje vlastní domov. Tato služba umožňuje ženám bydlení na konkrétně stanovenou dobu, jedná se zpravidla o dobu 1 roku (Magistrát města Ostravy, 2018, s. 7, 103-104).

Noclehárny

Noclehárny nabízejí pomoc osobám bez přístřeší, které se ocitly v nepříznivé situaci v souvislosti se ztrátou bydlení. Umožňují lidem přespat, udržovat osobní hygienu. Zaměstnanci zařízení poskytují sociální poradenství za účelem řešení nepříznivé sociální situace klientů. Tyto služby jsou poskytovány všem potřebným osobám, tedy i lidem, ženám propuštěným z výkonu trestu odnětí svobody. Na území města Ostravy provozuje Armáda spásy Noclehárnu pro

ženy Ostrava, která nabízí přespání a možnost využít sociální poradenství zaměřené na individuální pomoc ženám bez přístřeší, je určena pro ženy starší 18 let (Magistrát města Ostravy, 2018, s. 8, 106-107).

Terénní programy

Terénní programy zahrnují služby, které jsou lidem poskytovány pro ně ve známém okolí a zaměřují se na poradenství zejména v oblasti zaměstnanosti a bydlení. Tyto služby se snaží pomoci klientům začlenit se do běžného života ve společnosti. Na území města Ostravy funguje několik neziskových organizací, jejichž posláním je spolupráce s osobami v nepříznivé sociální situaci, tedy i s osobami propuštěnými z výkonu trestu odnětí svobody. Patří sem například terénní služba Armáda spásy - Prevence bezdomovectví, terénní programy Charitního domu sv. Benedikta Labre nebo terénní program Adelante (Magistrát města Ostravy, 2018, s. 9, 107-108).

Dům na půl cesty

Domy na půl cesty jsou určeny osobám ve věku od 18 do 26 let věku, které opouštějí zařízení ústavní nebo ochranné výchovy, ale také osobám, též ženám, propuštěným z výkonu trestu odnětí svobody nebo ochranné léčby. Těmto osobám jsou poskytovány sociální služby dle jejich specifických potřeb. Patří sem zejména poskytnutí ubytování, pomoc při zajištění osobních záležitostí, sociálně terapeutické činnosti a zajištění kontaktu se společenským okolím (Magistrát města Ostravy, 2018, s. 7, 105).

Rubikon Centrum

Rubikon je nezisková organizace, která pomáhá osobám s trestní minulostí začlenit se zpět do života ve společnosti. Hlavním cílem organizace je podpora těchto osob při získání zaměstnání, řešení dluhové situace, bydlení, vyřízení potřebných dokladů, vedení k odpovědnosti nejen k sobě, ale i k rodině a širšímu okolí. Zaměřuje se nejen na poskytování sociálního poradenství osobám po propuštění z výkonu trestu odnětí svobody, ale kontakt s těmito osobami navazuje již během jejich pobytu ve vězení. Odsouzení jsou kontaktováni pracovníky Rubikonu zejména před jejich propuštěním na svobodu, a to za účelem poskytování podpory a pomoci při řešení jejich nepříznivé sociální situace, která může nastat právě po jejich propuštění z vězení. Organizací Rubikon Centrum mi byly poskytnuty statické údaje o spolupráci s ženami propuštěnými z výkonu trestu odnětí svobody za období své existence na území města Ostravy, tj. za období od 1. 1. 2016 do 31. 12. 2018. Tyto údaje nejsou zveřejněny, byly mi poskytnuty pouze pro účely mé práce. Dle statistických

údajů kontaktovalo za uvedené období 164 žen z důvodu řešení zaměstnání, z toho navázalo aktivní spolupráci 74 žen a ve spolupráci s touto organizací našlo pracovní uplatnění 29 žen (Rubikon Centrum, 2015).

Ubytovací zařízení

Pro účely přiznání dávek pomoci v hmotné nouzi, konkrétně doplatku na bydlení podle § 33a odst. 3 zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů (Česko, 2006c), je poskytován doplatek na bydlení osobě, která užívá k bydlení ubytovací zařízení minimálně na dobu dvou měsíců v celkovém období šesti měsíců, které po sobě následují. Za ubytovací zařízení se považuje takové zařízení, které splňuje stanové předpisy podle § 21a zákona č. 258/2000 Sb. o ochraně veřejného zdraví, ve znění pozdějších předpisů (Česko, 2000c). Na území města Ostravy se nachází několik ubytovacích zařízení soukromého charakteru, které splňují výše uvedené podmínky.

Závěrem kapitoly týkající se pomáhajících organizací v postpenitenciární péči bych chtěla říci, že jejich úloha v oblasti péče o osoby propuštěné z výkonu trestu odnětí svobody má zásadní význam pro odsouzeného, propuštěného na svobodu. Nemá-li odsouzený po propuštění z výkonu trestu odnětí svobody rodinu, která by mu pomohla překonat nepříznivou sociální situaci při jeho adaptaci na život na svobodě a není-li schopen svou situaci řešit sám, je odkázán na pomoc pomáhajících organizací, které pro něj často představují jedinou pomoc a podporu.

4 Situace osob propuštěných z vězení a možnosti pomoci

Pro osoby odsouzené k výkonu trestu odnětí svobody představuje propuštění z vězení nelehkou situaci. Tyto osoby se setkávají s řadou problémů, které jim mohou být překážkou při adaptaci na život na svobodě. Patří sem například nedostatek finančních prostředků, problémy při hledání zaměstnání, zajištění bydlení nebo vztahové problémy (Rubikon Centrum, 2015, s. 3-25). Již v průběhu výkonu trestu odnětí svobody je každý odsouzený připravován na své první kroky po propuštění na svobodu směřující k sociálnímu kurátorovi a dalším pomáhajícím organizacím, které těmto osobám zprostředkovávají určitou podporu a pomoc. Cílem této kapitoly je poukázat na nejčastější problémy, s nimiž se setkávají osoby propuštěné z vězení, ale také na možnosti pomoci poskytované v rámci postpenitenciární péče.

4.1 Problémy se zaměstnáním, finanční problémy

Osoby propuštěné z vězení se setkávají s řadou problémů, za nejzávažnější jsou považovány zejména problémy spojené s uplatněním na pracovním trhu či finančními problémy a to z důvodu, že jejich přítomnost přímo ohrožuje existenci propuštěného člověka. Většina odsouzených nemá po propuštění z výkonu trestu odnětí svobody zajištěné zaměstnání, dostatek financí k úhradě nezbytných nákladů na výživu a ostatní základní osobní potřeby a nákladů na bydlení a jsou odkázáni na poskytování dávek pomoci v hmotné nouzi (Rubikon Centrum, 2015, s. 14-16). Systém dávek pomoci v hmotné nouzi je ukotven v zákoně č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů (Česko, 2006c) a řeší poskytování pomoci a podpory také osobám propuštěným z výkonu trestu odnětí svobody.

Zaměříme-li se na oblast zaměstnanosti, tak obecně platí, že s problémy při hledání zaměstnání se více setkávají lidé s nízkou kvalifikací a bez vzdělání, zejména pak ženy, u nichž se může objevovat více problémů najednou. Věk nezaměstnané osoby může být další příčinou ovlivňující schopnost jedince najít si práci (Mareš, 1998, s. 95-96). S tím souhlasí Marie Vágnerová (2014, s. 669-671), která poukazuje na to, že nezaměstnaností nejsou ohroženi všichni lidé ve stejné míře. Mezi příčiny nezaměstnanosti patří právě věk, pohlaví, nízké nebo vůbec žádné vzdělání, ale také příslušnost k dané sociální skupině. S ohledem na věk považuje za ohroženou skupinu jedince mladší dvaceti pěti let z důvodu chybějící praxe a z hlediska perspektivy lidé ve věku nad padesát let. U těchto osob se mohou objevit problémy v souvislosti se zdravotním stavem, ubýváním fyzických sil, neschopností adaptovat se na nové pracovní prostředí včetně

splnění požadavků ze strany zaměstnavatelů na určitou kvalifikaci, pracovní dovednosti a znalosti.

Zaměřím-li se na vývoj nezaměstnanosti u žen na území města Ostravy za posledních 5 let, tak z veřejně dostupných zdrojů MPSV (2018) jsou dle statických údajů nejohroženější skupinou z hlediska věku ženy od 35 do 39 let a od 55 do 59 let. S ohledem na dosažené vzdělání jsou za nejohroženější skupinu považovány ženy se základním vzděláním nebo s dokončeným středním odborným vzděláním s výučním listem.

Nezaměstnaností z hlediska pohlaví jsou více ohroženy ženy, na které jsou kladeny např. větší nároky na dosaženou kvalifikaci, mají ztížené postavení na pracovním trhu z důvodu péče o děti (Vágnerová, 2014, s. 671). Z hlediska délky nezaměstnanosti jsou hůře zaměstnatelní lidé nemající práci déle než patnáct měsíců než osoby, které byly bez práce jen čtvrt roku (Mareš, 1998, s. 45-48).

V případě osob propuštěných z výkonu trestu odnětí svobody je situace na trhu práce o to horší, jestliže byli odsouzeni k déletrvajícím trestům. Nejsou-li tyto osoby ve vězení pracovní zařazeny, přichází o své pracovní návyky, dovednosti a znalosti, ztrácí profesní roli a jejich adaptace na svobodný život je podstatným způsobem ztížena (Mareš, 1998, s. 144-146). Marie Vágnerová (2014, s. 751-752) uvádí, že lépe se začlení do pracovního procesu osoby, které byly ve vězení kratší dobu a neztratily své pracovní návyky, mají určitou pracovní kvalifikaci. Proces adaptace se z hlediska délky trvání liší, může trvat až dva roky.

Stěžejním problémem osob propuštěných z vězení je existence záznamu v rejstříku trestů, který jim způsobuje značné problémy při hledání zaměstnání. Důvodem je požadavek zaměstnavatelů na doložení výpisu z rejstříku trestů a s tím související požadavek právní bezúhonnost (Ouředníčková, 2012, s. 7). Čím delší trest odnětí svobody pachatel obdrží, tím déle je veden jeho záznam o trestné činnosti v rejstříku trestů.

V § 105, odst. 1, písm. a -e) zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů (Česko, 2009), jsou uvedeny podmínky pro zahlazení odsouzení. Jedná se o splnění podmínky vedení řádného života po propuštění z vězení po určitou dobu. Soud provede zahlazení odsouzení v případě, že člověk vede řádný život po dobu nejméně 15 let u odsouzení k výjimečnému trestu, 10 let u odsouzení k trestu odnětí svobody více jak na 5 let, dále 5 let

v případě odsouzení na dobu delší než 1 roka po dobu 3 let u odsouzení na dobu kratší než 1 rok.

Za velký problém při hledání zaměstnání je považována také motivace jedinců k získání vhodné práce. Jsou lidé, kteří i přes svůj zájem o práci nemají dostatek pracovních příležitostí, ale můžeme se setkat i s opačnou situací. Pro osoby propuštěné z výkonu trestu odnětí svobody je motivace k hledání zaměstnání nezbytným předpokladem k jejich začlenění do pracovního procesu (Matoušek a kol., 2005, s. 309-312). Marie Vágnerová (2014, s. 752) poukazuje na to, že pro úspěšnou adaptaci jedince propuštěného z vězení je nezbytná nejen jeho motivace k práci, schopnosti, zkušenosti a odolnost vůči celkové zátěži, ale také prostředí, do kterého se odsouzený po propuštění z vězení vrací.

4.2 Problémy vztahové a bytové

Odsouzením k výkonu trestu odnětí svobody je jedinec odloučen od společnosti, rodiny a přátel. Přichází o sociální vztahy, které po propuštění na svobodu nemusí být opět navázány. V případě narušení rodinných vazeb může nastat situace, kdy se rodina obrátí k odsouzenému zády a po propuštění na svobodu mu odmítne poskytnout jakoukoliv pomoc. To znamená, že člověk po propuštění z vězení nebude mít potřebné rodinné a sociální zázemí, ocitne se v situaci, kdy nebude mít kde bydlet (Vágnerová, 2014, s. 751-753). Nemá-li tedy odsouzený a následně propouštěný člověk dobré rodinné zázemí a neví-li si se svou nepříznivou sociální situací rady, je odkázán na pomoc pomáhajících organizací v oblasti zajištění bydlení a navazování vztahů s rodinou (Dundrová a Kujevská, 2012, s. 13-15).

Možnosti pomoci

Nemá-li odsouzený člověk po propuštění na svobodu dobré rodinné zázemí a není-li schopen sám řešit své problémy v oblasti finančního zajištění, hledání zaměstnání a řešení bydlení, obrací se s žádostí o pomoc nejprve na sociálního kurátora. Ten poskytuje klientovi sociální poradenství zaměřené na poskytnutí podpory a pomoc při řešení jeho nepříznivé sociální situace, zejména při vyřízení dávek pomoci v hmotné nouzi, hledání zaměstnání a zajištění bydlení. Sociální kurátor spolupracuje při poskytování sociálního poradenství s dalšími státními a nestátními organizacemi, které uvádím v kapitole 3. Spolupráce klienta se sociálním kurátorem je dobrovolná. V případě podmíněného propuštění, kdy je klientovi nařízena spolupráce s Probační a mediační službou, směřují další kroky klienta k pracovníkovi této organizace, který s ním

spolupracuje na základě vypracovaného individuálního plánu (Dundrová a Kujevská, 2012, s. 13-15).

V oblasti finančního zajištění, hledání zaměstnání a řešení bydlení poskytuje klientovi pomoc a podporu místně příslušný úřad práce, a to dle platných právních předpisů, mezi které patří zákon o životním a existenčním minimu, zákon o pomoci v hmotné nouzi a zákon o zaměstnanosti.

V zákoně č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu, ve znění pozdějších předpisů (Česko, 2006b) je uvedena výše existenčního minima u dospělé osoby ve výši 2200,-- Kč a částka životního minima pro jednotlivce ve výši 3410,--Kč, které jsou poskytovány osobám při splnění zákonem stanovených podmínek.

Podle zákona č. 111/2006 Sb., o dávkách pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů (Česko, 2006c), je poskytována tato pomoc:

Podle § 4 uvedeného zákona se osobě, která splňuje zákonem stanovené podmínky a nachází se v hmotné nouzi, poskytuje příspěvek na živobytí a doplatek na bydlení. Dále jí může být poskytnuta mimořádná okamžitá pomoc. To platí i v případě osoby propuštěné z výkonu vazby, výkonu trestu odnětí svobody nebo z detenčního zařízení u zvláště nebezpečných pachatelů trestných činů.

Podle § 24 odst. e) je příspěvek na živobytí poskytován ve výši existenčního minima. Tato částka se navyšuje o polovinu rozdílu mezi životním minimem osoby a částkou existenčního minima v případě výkonu veřejné služby alespoň v délce 30 hodin za měsíc.

Podle § 24 odst. f) se osobě, která pobírá příspěvek na živobytí ve výši 3410,--Kč déle než 6 měsíců a nemá snahu zvýšit si příjem vlastním přičiněním, zejména prací, sníží na částku existenčního minima ve výši 2200,--Kč.

Podle § 25 odst. 1) se osobě, která má vlastní příjem ze zaměstnání, navyšuje příspěvek na živobytí o 40 % rozdílu mezi životním minimem a částkou existenčního minima.

Podle § 25 odst. 2) se osobě, která je zájemcem o pracovní místo, a má prokazatelně snahu navýšit si vlastní příjem zejména vlastní prací, navyšuje příspěvek na živobytí o 40 % rozdílu mezi životním minimem a částkou existenčního minima.

Podle § 12 odst. 1) se zvýšením příjmu vlastní prací rozumí zejména zahájení pracovního procesu u osoby bez zaměstnání, dále navýšení počtu pracovních hodin včetně zvýšení intenzity zaměstnání u osob již pracujících a vykonávání výdělečné činnosti s lepším mzdovým ohodnocením.

Podle § 12 odst. 2) se snahou o navýšení příjmu vlastní prací rozumí zejména snaha o navýšení tohoto příjmu ve spolupráci s úřadem práce, referátem zaměstnanosti. Patří sem především výkon veřejně prospěšných prací a zaměstnání na kratší dobu a dále účast na veřejné službě v délce alespoň 20 hodin měsíčně.

Podle § 33 je osobě vlastní byt, který obývá, poskytován při splnění dalších zákonem stanovených podmínek doplatek na bydlení. Tato dávka je poskytována také osobě, která byt obývá na základě písemné dohody. Při posouzení nároku na doplatek na bydlení se přihlíží k tomu, má-li osoba přiměřené bydlení, popřípadě jestli si přiměřené bydlení aktivně hledá. Není-li osoba schopna najít si přiměřené bydlení sama, je povinna požádat o pomoc obec, kde má trvalý pobyt nebo se skutečně zdržuje. Doplatek na bydlení může být poskytnut také osobě v případě hodného zvláštního zřetele, a to v případě, že užívá jinou formu bydlení. Patří sem například azylová zařízení, armáda spásy nebo ubytovny, které musí splňovat standardy kvality.

V zákoně č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů (Česko, 2004), poskytuje úřad práce uchazečům o zaměstnání, tedy i osobám propuštěným z výkonu trestu odnětí svobody následující pomoc:

Podle § 8a odst. 1 písm. f) zájemcům o pracovní místo zabezpečuje zprostředkování práce včetně dalších služeb při hledání zaměstnání.

Podle § 8a odst. 1 písm. g) uchazečům o zaměstnání dává v oblasti zajištění práce informační a poradenskou pomoc a podporu, a to i v oblasti pracovněprávního práva.

Podle § 8a odst. 1 písm. h) poskytuje uchazečům o zaměstnání při splnění zákonem stanovených podmínek podporu v nezaměstnanosti a při rekvalifikaci.

Podle § 20 odst. 1 zajišťuje uchazeči o zaměstnání vhodné pracovní místo. Vhodným pracovním místem se rozumí taková práce, při které je odváděn příspěvek na státní politiku zaměstnanosti a důchodové pojištění, dále, jehož délka pracovní doby je minimálně 80 % týdenní pracovní doby. Vhodným zaměstnáním je i taková práce, která je sjednána na dobu neurčitou popřípadě na

dobu určitou v délce minimálně 3 měsíců a odpovídající schopnostem, kvalifikaci a dosavadním pracovním zkušenostem.

Podle § 20 odst. 2 písm. b) je vhodným zaměstnáním u osoby, která je vedena v evidenci uchazečů o zaměstnání déle než jeden rok zaměstnání s pracovní dobou stanovenou minimálně v délce poloviny týdenní pracovní doby.

Podle § 20 odst. 3 je vhodným zaměstnáním u osoby, která má vykonávat veřejně prospěšné práce i taková práce, u které činí délka pracovní doby nejvýše polovinu určené pracovní doby na týden, tj. 20 hodin.

Podle § 33 odst. 1 poskytuje zájemcům o pracovní místo s ohledem na věk, zdravotní stav nebo jiné vážné důvody zvýšenou péči, pokud ji potřebují.

Podle § 33 odst. 2 je vypracováván individuální akční plán u osob, které jsou v evidenci uchazečů o práci nepřetržitě po dobu delší než 5 měsíců. Při tvorbě a realizaci tohoto plánu se vyžaduje spolupráce úřadu práce a uchazeče o zaměstnání a vychází se z dosavadních schopností klienta, jeho získané kvalifikace a zdravotního stavu.

Podle § 39 odst. 1 písm. a) poskytuje uchazeči o zaměstnání podporu v nezaměstnanosti, a to při splnění zákonem stanovených podmínek. Podpora v nezaměstnanosti se poskytuje dle § 43 odst. 1 pět měsíců u osob do věku 50 let, osm měsíců u osob ve věku od 50 do 55 let, a jedenáct měsíců u osob nad 55 let věku.

Podle § 40 odst. 1 poskytuje uchazeči o zaměstnání, který absolvuje rekvalifikační kurz, podporu při rekvalifikaci, a to po celou dobu rekvalifikace, při splnění zákonem stanovených podmínek.

Na závěr této kapitoly bych chtěla říci, že nezaměstnanost může mít na některé skupiny obyvatel negativní dopad. Může vést k vyloučení z pracovní dráhy na delší dobu a ke vzniku dalších problémů, jako je například ztráta podstatného příjmu v rodině a následný rozpad rodiny, ztráta bydlení, neschopnost najít si nové zaměstnání (Matoušek, 2003, s. 125-126). U osob odsouzených k výkonu trestu odnětí svobody je situace daleko složitější. Odloučením od společnosti přichází mnohdy o rodinné vazby, ztrácejí své pracovní návyky, schopnosti a zkušenosti. Jejich znovu začlenění do společnosti po propuštění na svobodu je pak mnohem složitější a často představuje pro propuštěné dlouhodobou spolupráci s pracovníky pomáhajících organizací (Dundrová a Kujevská, 2012, s. 13-15). To, zdali se člověk propuštěný z vězení adaptuje na život na svobodě,

závisí především na jeho motivaci k jakékoliv změně. Můžeme říci, že podpora a pomoc většiny pomáhajících organizací je založena právě na prvcích motivačního charakteru, které mají vést člověka k jeho lepší adaptabilitě.

5 Empirická část

V dosavadním textu mé bakalářské diplomové práce jsem se snažila nastínit problematiku osob propuštěných z výkonu trestu odnětí svobody při jejich adaptaci na život na svobodě. Shromáždila jsem teoretické poznatky o resocializaci těchto osob, tedy o procesu, který probíhá v rámci postpenitenciární péče. Jako cíl empirické části jsem si stanovila zjištění, které pomáhající organizace na území města Ostravy využívaly nebo využívají ženy propuštěné z výkonu trestu odnětí svobody v rámci jejich adaptace na život na svobodě, a které vidí jako přínosné a naopak.

5.1 Výzkumné otázky

Cílem práce je zjistit, které organizace na území města Ostravy v rámci postpenitenciární péče nejvíce využily nebo využívají ženy propuštěné z výkonu trestu odnětí svobody po návratu do běžného života, a to při zapojení do pracovního procesu a řešení bydlení, a které z uvedených organizací hodnotí jako nejvíce přínosné. Pro výzkum jsem si stanovila dvě hlavní výzkumné otázky:

Výzkumná otázka 1 : Se kterými organizacemi ženy propuštěné z výkonu trestu odnětí svobody spolupracovaly nebo spolupracují při hledání zaměstnání, a které jim pomohly?

Výzkumná otázka 2 : Se kterými organizacemi ženy propuštěné z výkonu trestu odnětí svobody spolupracovaly nebo spolupracují při řešení bydlení, a které jim pomohly?

5.2 Metody výzkumu a techniky sběru dat

Vzhledem ke stanoveným výzkumným otázkám jsem se rozhodla použít kvantitativní metodu výzkumu. Jako techniku pro získání dat jsem zvolila dotazník, který umožňuje od respondentek získat větší počet informací v krátkém časovém úseku. Pro výzkum jsem sestavila vlastní dotazník. Při konstrukci otázek v dotazníku jsem se snažila dodržet nejdůležitější zásady tak, jak je definuje Miroslav Chráska (2007, s. 169-170):

- sestavit srozumitelné a jasné položky v dotazníku,
- formulovat jednotlivé otázky jednoznačně,
- zjišťovat v dotazníku jen nezbytné údaje,
- motivovat respondenty k ochotě vyplnit dotazník,
- otázky v dotazníku musí obsahovat jasné pokyny k vyplnění,
- dbát na to, aby získané informace bylo možno snadno třídit a zpracovávat.

V dotazníku jsem použila uzavřené, otevřené a polo-uzavřené otázky. Uzavřené otázky umožňují respondentům vybírat z předem určených odpovědí. Otevřené otázky vyžadují, aby dotazovaní svou odpověď sami zformulovali. Polo-uzavřené otázky pak dávají respondentům možnost napsat vlastní odpověď v případě, že jim nevyhovují předem stanovené položky. Dotazník má 17 otázek, kdy 5 otázek je zaměřeno na získání demografických údajů od respondentů, 12 otázek na pomáhající organizace v postpenitenciární péči. Otázky v dotazníku byly zvoleny tak, aby ženy odpovídaly nejen na spolupráci s pomáhajícími organizacemi včetně přínosu pro tyto ženy v oblasti začlenění do pracovního procesu a při řešení bydlení, ale i na schopnost jejich resocializace z hlediska věku, vzdělání, rodinného stavu nebo s ohledem na motivaci ke změně.

Před samotnou realizací vlastního výzkumu jsem provedla předvýzkum zaměřený na ověření srozumitelnosti otázek v dotazníku. Jak uvádí Miroslav Disman (2008, s. 122), předvýzkum by měl být realizován na malém vzorku cílové populace, kdy hlavním cílem je ověřit si použitelnost nástrojů ve výzkumu a zjištění, jsou-li položené otázky jasné a srozumitelné. Předvýzkum jsem provedla na oddělení sociálních věcí na Úřadu městského obvodu Ostrava-Poruba, kde pracuji a na ÚMOb Ostrava-Jih, kde jsem o spolupráci požádala další sociální kurátorku. Celkově jsme oslovily čtyři respondentky a požádaly jsme je o vyplnění dotazníků včetně vyjádření ke srozumitelnosti položených otázek. Dotazník byl na základě předvýzkumu upraven v otázkách číslo 5 a 8 tak, aby byl dotazník pro respondentky srozumitelný. Výsledný dotazník je přílohou 1 práce. Respondentky, které odpovídaly na dotazník v rámci předvýzkumu, nebyly zahrnuty do výzkumu.

Dotazníky byly na základě předem domluvené spolupráce zaslány elektronicky sociálním kurátorům městských obvodů a pracovníkům Probační a mediační služby v Ostravě, kteří s ženami propuštěnými z výkonu trestu odnětí svobody spolupracují. Jejich prostřednictvím byly uvedené ženy osloveny a požádány o vyplnění dotazníků ve vytištěné podobě a následně sesbírány zpět jednotlivými pracovníky a předány ke zpracování. Sběr dat se uskutečnil v měsících říjnu, listopadu a prosinci 2018.

Získané informace jsem zpracovala do tabulek a provedla analýzu dat. Potřebné tabulky byly vytvořeny v programu Microsoft Excel 2010. V závěru empirické části jsme celkově shrnula výsledky výzkumu a navrhla opatření zaměřené na spolupráci pomáhajících organizací s ženami propuštěnými z výkonu trestu odnětí svobody, které by vedly k lepší adaptaci žen na život na svobodě.

5.3 Výzkumný soubor

Do výzkumného vzorku jsem zahrnula ženy, které strávily ve vězení minimálně jeden rok, kdy tuto dobu považují za dostačující z hlediska odloučení od společnosti. Doba po propuštění z výkonu trestu odnětí svobody musela činit alespoň šest měsíců. Je to doba, po které mohly respondentky zhodnotit, v čem získaly od pomáhajících organizací pomoc, a které pro ně byly přínosné a naopak. Tyto ženy byly osloveny prostřednictvím sociálních kurátorů a pracovníků Probační a mediační služby na území města Ostravy a byly požádány o vyplnění dotazníků. Ženám, které měly zájem o jejich vyplnění, byly dotazníky předány a pro jejich odevzdání byly připravené uzavřené schránky pro zachování jejich anonymity. Osloveno bylo celkem 37 žen a dotazník vyplnily všechny oslovené respondentky.

5.4 Analýza a interpretace dat

Výzkumná otázka 1 : Se kterými organizacemi ženy propuštěné z výkonu trestu odnětí svobody spolupracovaly nebo spolupracují při hledání zaměstnání, a které jim pomohly?

Tabulka 1 : Začlenění do pracovního procesu z hlediska věku (n =37)

Věk žen	Nepracující	Pracující do 3 měsíců	Pracující do 6 měsíců	Pracující do 12 měsíců	Jiné období	Celkem
Do 25 let	4	1	0	0	0	5
Nad 50 let	1	1	1	1	0	4
Od 26-49 let	14	8	4	1	1	28
Celkem	19	10	5	2	1	37

V tabulce č. 1 jsou propojené otázky z dotazníku č. 1 a 7. Ze získaných dat jsem zjišťovala začlenění respondentek do pracovního procesu s ohledem na věk. Respondentky jsem nejprve rozdělila do skupin, tak, jak je vymezuje Marie Vágnerová (2014, s. 669-671), viz kapitola 4. Po zařazení respondentek do těchto dvou skupin mi zůstaly respondentky v produktivním věku, které tvoří největší počet respondentek spolupracujících s pomáhajícími organizacemi v době prováděného výzkumu. Vzhledem k tomu, že celkový počet respondentek nebyl příliš vysoký, nelze výsledky zevšeobecnit a použít na celou populaci žen. Z výsledků však můžeme vidět, že z žen v produktivním věku (28), je 14 žen bez zaměstnání a stejný počet žen pracuje. V případě žen do 25 let si z celkového počtu (5) respondentek našla práci pouze 1 žena a 4 ženy nebyly v době výzkumu zaměstnány, zatímco u starších žen nad 50 let bylo v době

výzkumu z celkového počtu (4) zaměstnaných 3 ženy. Důvodem, proč ženy propuštěné z vězení nemají v produktivním věku zaměstnání, může být skutečnost, že u žen páchajících trestnou činností ovlivňuje jejich schopnost najít si zaměstnání více hledisek, jak uvádí Petr Mareš (1998, s. 95-96), jak bylo uvedeno výše v kapitole čtvrté.

Tabulka 2 : Vliv rodinného stavu na začlenění do pracovního procesu (n =37)

Rodinný stav žen	Nepracuje	Pracuje do 3 měsíců	Pracuje do 6 měsíců	Pracuje do 12 měsíců	Jiné	Celkem
Svobodná	14	3	2	0	0	19
Rozvedená	3	5	3	2	1	14
Vdaná/družský v.	2	2	0	0	0	4
Celkem	19	10	5	2	1	37

Z tabulky č. 2 lze vyčíst, že zatímco u svobodných respondentek převládá počet nepracujících žen a u žen vdaných nebo žijících v partnerském vztahu je poměr mezi zaměstnanými a nezaměstnanými ženami vyrovnaný, tak u respondentek rozvedených převažují ženy, které se začlenily do pracovního procesu nad nezaměstnanými. Lze tedy předpokládat, že pouhý rodinný stav jako takový nepatří mezi faktory, které výrazným způsobem ovlivňují schopnost žen začlenit se do pracovního procesu. Můžeme zde opět poukázat na to, že schopnost začlenění do pracovního procesu u žen propuštěných z vězení může být ovlivněna více faktory najednou a jejich začlenění do pracovního procesu je obtížnější, jak je uvedeno v kapitole 4.1.

Tabulka 3 : Vliv rodičovství na začlenění žen do pracovního procesu (n =37)

Děti	Nepracuje	Do 3 měsíců	Do 6 měsíců	do 12 měsíců	Jiné období	Celkem
Ano	13	9	3	2	1	28
Ne	6	1	2	0	0	9

V tabulce č. 3 jsou znázorněny ženy, které mají děti (28) a jejichž motivace k začlenění do pracovního procesu by měla být větší než u žen bezdětných (9). Ze získaných dat můžeme říci, že počet žen s dětmi, které se začlenily do pracovního procesu, je vyšší než počet nepracujících žen. V případě žen bezdětných je vyšší počet žen, které nepracují nad zaměstnanými ženami. Z výzkumu tedy vyplývá, že v případě žen majících děti je motivace žen k pracovnímu začlenění větší než u žen bezdětných, což potvrzuje teorii Oldřicha Matouška (2005, s. 309-312), kapitola 4.1.

Tabulka 4 : Vliv vzdělání na začlenění žen do pracovního procesu (n =37)

Vzdělání žen	Nepracuje	Pracuje do 3 měsíců	Pracuje do 6 měsíců	Pracuje do 12 měsíců	Jiné	Celkem
ZŠ	13	4	1	0	0	18
SOU	4	5	2	0	1 (do týdne)	12
SŠ	1	0	1	2	0	4
VOŠ	0	1	0	0	0	1
VŠ	1	1	0	0	0	2
Celkem	19	11	4	2	1	37

Vzdělání je jedním z aspektů, který má důležitou roli při hledání zaměstnání, jak uvádí Petr Mareš (1998, s. 95-96) a Marie Vágnerová (2014, s. 669-671), v kapitole 4.1. Z výzkumu vyplynulo, že z celkového počtu respondentek (37) má nejvíce žen pouze základní vzdělání nebo střední odborné s výučním listem, zatímco ženy se středním úplným vzděláním, s vyšším a vysokoškolským vzděláním mají nižší zastoupení. Ze získaných dat můžeme vidět, že v případě respondentek bez vzdělání převažuje počet žen nemajících práci nad pracujícími, zatímco u žen se středním odborným vzděláním (SOU), středním úplným (SŠ) nebo vyšším vzděláním je větší počet pracujících respondentek. Z výsledků výzkumu se tak potvrdila teorie Petra Mareše a Marie Vágnerové, kapitola 4.1, kdy nezaměstnaností jsou více ohroženy ženy bez vzdělání. Tuto teorii lze podložit také statistikou MPSV (2013-2018), kapitola 4.1. V případě žen propuštěných z výkonu trestu odnětí svobody je schopnost začlenění do pracovního procesu ovlivněna dosavadní, získanou kvalifikací a pracovními návyky, které ženy získaly před výkonem trestu odnětí svobody nebo během pobytu ve vězení, Petr Mareš (1998, s. 144-146) a Marie Vágnerová (2014, s. 751-752), kapitola 4.1.

Tabulka 5 : Organizace, se kterými ženy spolupracovaly při začlenění do pracovního procesu v rámci postpenitenciární péče (n =37)

Pomáhající organizace	Úřad práce	Soc. kurátor	PMS	Rubikon	Rodina	Jiné
Spolupracující ženy	37	31	15	21	15	9

V tabulce č. 5 jsou znázorněny ženy spolupracující po propuštění z výkonu trestu odnětí svobody s pomáhajícími státními i nestátními organizacemi včetně rodiny a jiných subjektů sociální práce. Z výzkumu vyplývá, že z celkového počtu respondentek (37) navázalo spolupráci všech 37 pouze s úřadem práce, referátem zaměstnanosti, který v oblasti zaměstnání poskytuje poradenství všem

osobám, vedeným jako uchazeče o zaměstnání, tedy i ženám propuštěným z výkonu trestu odnětí svobody. Nemají-li ženy propuštěné z VTOS zajištěné zaměstnání, spolupracují s úřadem práce dle zákona č. 110/2006, Sb., o životním a existenčním minimu, ve znění pozdějších předpisů (Česko, 2006b), dle zákona č. 111/2006 Sb., o dávkách pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů (Česko, 2006c) a zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů (Česko, 2004), kapitola 4. 2. Spolupráci se sociálními kurátory (31) označily respondentky jako druhou nejpočetnější skupinu. Nemají-li ženy po propuštění z vězení zajištěné zaměstnání a dostatek finančních prostředků a nejsou-li schopny tuto situaci řešit samostatně nebo za pomoci rodinných příslušníků, požádají o spolupráci sociálního kurátora, který v rámci postpenitenciární péče poskytuje těmto ženám sociální poradenství (Dundrová a Kujevská, 2012, s. 13-15), kapitola 4. 2. Další organizace, se kterou ženy propuštěné z VTOS spolupracovaly (21) je Rubikon Centrum v Ostravě (2015), kapitola 3. 3, zaměřující na poskytování pomoci a podpory osobám s trestní minulostí při řešení problematiky zaměstnanosti. Z celkového počtu respondentek (37) uvedlo 15 žen, že spolupracovalo s probační a mediační službou. V dotazníku jsem sice neměla otázku zaměřenou na podmíněné propuštění, ale v případě spolupráce žen propuštěných z výkonu trestu odnětí svobody s probační a mediační službou lze předpokládat, že všech 15 žen bylo podmíněně propuštěno z výkonu trestu odnětí svobody a byla jim nařízena rozhodnutím soudu spolupráce s PMS (Matoušek, 2005, s. 283-298), kapitola 3. 1. Pokud dojde k nedodržení této podmínky, osoby se vracejí zpět do vězení, kde si odpykají zbytek trestu. Na odpověď – Jiné organizace respondentky uváděly spolupráci nejčastěji s rodinou, dále s přáteli, azylovým zařízením pro ženy nebo kurátorem pro mládež v oblasti péče o mladistvé (9). Z tabulky lze vyčíst, že počet žen spolupracujících s rodinou netvoří ani polovinu respondentek. Důvodem mohou být narušené vazby s rodinou, což poukazuje na teorii Marie Vágnerové (2014, s. 751-753), kapitola 4. 2.

Tabulka 6: Přínos organizací, se kterými ženy spolupracovaly v oblasti začlenění do pracovního procesu (n =37)

Pomáhající organizace	Ano	Ne	Částečně	Nevyužila	Celkem
Úřad práce z	11	13	12	1	37
Sociální kurátor z	15	2	14	0	31
PMS z	10	3	2	0	15
Rubikon z	12	1	2	6	21
Rodina z	8	4	3	0	15
Jiné z	8	0	1	2	11

V tabulce č. 6 jsou uvedeny jednotlivé organizace, se kterými ženy propuštěné z výkonu trestu odnětí svobody spolupracovaly v oblasti pracovního začlenění. Ženy v dotazníku pak hodnotily, které organizace byly pro ně přínosné, částečně přínosné a naopak, nebo v případě nabídnuté pomoci při zajištění zaměstnání tuto možnost nevyužily. Uvedené výsledky ukázaly, že respondentky v případě navázání spolupráce se státními nebo nestátními organizacemi hodnotily tuto spolupráci více jako přínosnou nebo alespoň částečně přínosnou, a to i v případě spolupráce s rodinou. Minimální počet respondentek uvedlo v dotazníku, že nabízenou pomoc pomáhajících organizací včetně pomoci rodiny nevyužilo.

Tabulka 7: Doba potřebná k získání zaměstnání po propuštění z vězení v souvislosti s délkou výkonu trestu odnětí svobody (n =37)

Délka VTOS	Nepracuje	Pracuje do 3 měsíců	Pracuje do 6 měsíců	Pracuje do 12 měsíců	Jiné období	Celkem
Od 12 do 24 měsíců	10	7	2	1	0	20
Nad 24 měsíců	9	3	3	1	1	17

Tabulka č. 7 propojuje otázku v dotazníku č. 7 a 14 a znázorňuje počet žen, jež se po propuštění z výkonu trestu odnětí svobody začlenily do pracovního procesu a naopak a dále dobu, kterou tyto ženy potřebovaly k zajištění zaměstnání v souvislosti s délkou výkonu trestu odnětí svobody. Respondentky jsou v tabulce rozděleny do dvou skupin, a to z hlediska délky výkonu trestu odnětí svobody a období, které potřebovaly k začlenění do pracovního procesu. První skupina je tvořena ženami, které strávily ve vězení kratší dobu, a to od 12 do 24 měsíců. Jedná se o dobu, která je z hlediska adaptace žen na svobodu dostačující, tak jak uvádí Marie Vágnerová (2014, s. 751-752), kapitola 4. 1, kdy v tabulce můžeme vidět, že poměr mezi pracujícími a nepracujícími ženami je vyrovnaný. V druhé skupině jsou pak uvedeny ženy, u nichž se jednalo o déletrvající trest a strávily ve vězení déle než 24 měsíců, a i v tomto případě je poměr mezi pracujícími a nepracujícími ženami téměř vyrovnaný. Z uvedených dat se tak nepotvrdilo tvrzení Petra Mareše (1998, s. 144-146) a Marie Vágnerové (2014, s. 751-752), kapitola 4. 1, že osoby, které jsou odsouzeny k déletrvajícímu trestu, se hůře začleňují do pracovního procesu, než osoby odsouzené k trestu odnětí svobody na kratší dobu. Lze tedy předpokládat, že schopnost žen propuštěných na svobodu ovlivňuje při začlenění do pracovního procesu více faktorů najednou, viz kapitola 4. 1.

Tabulka 8: Situace, které z pohledu žen propuštěných z vězení ovlivňuje jejich schopnost začlenit se do pracovního procesu

Situace	Počet respondentek
Nízké vzdělání	16
Nedostatečné pracovní návyky	11
Málo pracovních příležitostí ve VTOS	6
Nenávaznost práce po propuštění z VTOS	6
Málo pracovních příležitostí po propuštění z VTOS	9
Nízké výdělky	10
Záznam v rejstříku trestů	26
Zadluženost	7
Nevyhovující bydlení	6
Nedostatečná podpora rodiny	10
Nedostatečná informovanost ze strany odborníků	2
Jiné	5

Problémových situací, které komplikují ženám popuštěným z vězení začlenění do pracovního procesu je mnoho. Z celkového počtu dotazovaných (37) označilo jako největší problém při hledání zaměstnání záznam v rejstříku trestů, jehož délka evidence se liší od délky trestu odnětí svobody, jak uvádí Lenka Ouředníčková (2012, s. 7), kapitola 4. 1. Jako další nejčastější problémy uvedly respondentky nízké vzdělání, nedostatečné pracovní návyky, nízké výdělky, nedostatek pracovních příležitostí po propuštění z vězení a nedostatečnou podporu rodiny. Jedná se tedy o kumulaci problémů, které způsobují ženám propuštěným z vězení ztížené postavení na trhu práce, jak je uvedeno v kapitole 4. 1. Za méně závažné problémy uvedly respondentky překvapivě málo pracovních příležitostí ve výkonu trestu odnětí svobody včetně navazujícího zaměstnání po propuštění na svobodu, zadluženost a nevyhovující bydlení. Z výzkumu dále vyplynulo, že informace ze strany odborníků zaměřené na pomoc při hledání zaměstnání jsou z pohledu žen dostačující. Na problémy uvedené v kolonce – Jiné, odpověděly dvě ženy, že pracovat nechtějí, jedna není schopna pracovat ze zdravotních důvodů a dvě z důvodu závislosti na návykových a psychotropních látkách (5).

Tabulka 9 : Pomoc při začlenění do pracovního procesu z pohledu samotných žen propuštěných z VTOS

Možnosti pomoci	Ano	Ne	Nevím	Částečně
Následné zaměstnání po VTOS	19	5	7	6
Zvyšování kvalifikace ve VTOS	15	10	6	6
Více rekvalifikačních kurzů z ÚP	7	11	10	9
Více projektů zaměřených na získání pracovních návyků	4	9	19	5
Větší podpora rodiny	12	13	6	6
Jiné	1	0	26	0

Tabulka č. 9 znázorňuje možnosti pomoci státních a nestátních organizací, včetně rodiny, které by ženy přivítaly v oblasti začlenění do pracovního procesu. Respondentky se v dotazníku vyjadřovaly k tomu, zdali by přivítaly v této oblasti větší pomoc či nikoliv. Byla jim ponechána také možnost uvést i jiné formy pomoci, které by přivítaly včetně jejich hodnocení. V odpovědi na následné zaměstnání po propuštění z VTOS uvedlo větší počet žen, že by tuto pomoc velmi přivítaly, přičemž na tuto otázku odpovídaly pouze ženy, které byly ve vězení pracovně zařazeny. V případě zvyšování kvalifikace ve VTOS je z celkového počtu respondentek (37) více žen, které by přivítaly možnost zvýšení kvalifikace z důvodu snadnějšího začlenění do pracovního procesu po propuštění na svobodu. Překvapivě málo respondentek označilo kladnou odpověď v případě většího poskytování rekvalifikačních kurzů z úřadu práce, což si můžeme zdůvodnit tím, že podmínkou poskytnutí rekvalifikačního kurzu úřadem práce musí být příslib od zaměstnavatele, že po ukončení kurzu poskytne dané osobě práci. Z výzkumu dále vyplývá, že ženy propuštěné z vězení neví nebo nemají zájem o zajištění projektů zaměřených na získání pracovních návyků. Respondentky v dotazníku odpovídaly také na možnost poskytnutí větší pomoci ze strany rodiny při zajištění zaměstnání. Z celkového počtu respondentek (37) uvedlo 12 žen, že mají zájem o větší pomoc rodiny, 6 žen jen částečně, zatímco 6 žen neví a 13 žen o pomoc rodiny nemá zájem vůbec. U jiné pomoci uvedlo 26 respondentek, že neví, jakou pomoc by přivítaly v oblasti pracovního začlenění a jedna respondentka vidí jako největší pomoc v oblasti pracovního začlenění výmaz z rejstříku trestů.

Výzkumná otázka 2 : Se kterými organizacemi ženy propuštěné z výkonu trestu odnětí svobody spolupracovaly nebo spolupracují při řešení bydlení, a které jim pomohly?

Tabulka 10: Organizace, se kterými spolupracovaly ženy propuštěné z výkonu trestu odnětí svobody při řešení bydlení

Organizace	Celkem
Azylové zařízení pro ženy	15
Rubikon	9
Probační a mediační služba	7
Sociální kurátor	25
ÚP – projekt Příležitost dělá zaměstnance	3
Jiné	6

Tabulka č. 10 znázorňuje organizace, se kterými ženy propuštěné z vězení navázaly spolupráci při hledání bydlení. Z výše uvedených údajů vyplývá, že nejvíce spolupracovaly ženy se sociálními kurátory, kteří jim poskytují pomoc a podporu prostřednictvím odborného sociálního poradenství v oblasti bydlení, a to u těch žen, které nemají k dispozici vlastní bydlení, nemají dobré rodinné, sociální zázemí a nejsou schopny tuto situaci řešit samy. Tato situace se opírá o teorii Marie Vágnerové (2014, s. 751-753) a Martiny Dundrové a Lenky Kujevské (2012, s. 13-15), kapitola 4. 2. V dotazníku dále uvedly respondentky, že v oblasti zajištění bydlení spolupracovaly více také s azylovým zařízením pro ženy, které se přímo zaměřuje na poskytování bydlení ženám, tedy i ženám propuštěným z vězení. Jako méně častou spolupráci označily respondentky spolupráci s Rubikonem, probační a úřadem práce nebo jinými organizacemi, což vyplývá ze skutečnosti, že se jedná o organizace zaměřující se především na řešení problematiky zaměstnanosti osob propuštěných z výkonu trestu odnětí svobody. V odpovědi - Jiné organizace, uváděly respondentky, že si bydlení zajistily samy nebo za pomoci rodiny či přátel.

Tabulka 11: Přínos organizací, se kterými ženy propuštěné z VTOS spolupracovaly při řešení bytové otázky

Pomáhající organizace	Ano	Ne	Částečně	Nevyužily	Celkem
AZ pro ženy	6	5	3	3	15
Rubikon	1	5	3	0	9
PMS	1	5	1	0	7
Sociální kurátor	15	3	7	0	25
ÚP - projekt Příležitost dělá zaměstnance	0	5	0	0	3
Jiné	6	0	0	0	6

V tabulce č. 11 jsou uvedeny organizace, se kterými spolupracovaly respondentky propuštěné z výkonu trestu odnětí svobody při řešení problematiky bydlení. U spolupracujících organizací hodnotily, které organizace byly pro ně přínosné, částečně přínosné a naopak, nebo v případě nabídnuté pomoci při zajištění bydlení tuto možnost nevyužily. Z výsledků výzkumu můžeme vidět, že ženy v oblasti bydlení hodnotí jako nejvíce přínosnou spolupráci se sociálními kurátory, kteří bývají zpravidla prvními osobami, které ženy propuštěné z vězení kontaktují při řešení bytové problematiky, jak uvádí Martina Dundrová a Lenka Kujevska (2012, s. 13-15), kapitola 4. 2. Za nejméně přínosnou spolupráci uvedly respondentky spolupráci s Organizací Rubikon Centrum, Probační a mediační službou Ostrava a úřadem práce. Tyto výsledky výzkumu si můžeme zdůvodnit tím, že se jedná o organizace, které se zaměřují na poskytování sociálního poradenství zejména při řešení problematiky pracovního začlenění. V odpovědi na možnost – Jiné, uvedly respondentky, že v případě spolupráce s rodinou nebo přáteli byla spolupráce pro ně přínosná, úspěšná.

Tabulka 12: Problémové situace, které vidí ženy propuštěné z VTOS při řešení bytové otázky

Problémové situace	Ženy
Nezaměstnanost	18
Nízké příjmy	24
Zadluženost	13
Málo sociálních bytů	21
Nedostatečná informovanost ze strany odborníků	3

Tabulka č. 12 poukazuje na problémy, které způsobují mnohým ženám komplikace při zajištění bydlení. Respondentky v dotazníku označovaly z nabízených možností ty problémy, které považují za největší v oblasti řešení bytové otázky, a které se jich přímo týkají. Z výše uvedeného vyplývá, že při zajištění vhodného bydlení vidí tyto ženy jako nejčastější problémy v nízkých příjmech spojených s nezaměstnaností a v nedostatečném množství sociálních bytů, určené pro osoby ohrožené sociálním vyloučením, tedy i ženám propuštěným z výkonu trestu odnětí svobody (MMO, 2015), kapitola 3. 2. Z hlediska nízkých příjmů můžeme říci, že nemají-li ženy propuštěné z výkonu trestu odnětí svobody zajištěné zaměstnání, jsou odkázány na pomoc úřadu práce poskytováním dávek pomoci v hmotné nouzi podle zákona č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu, ve znění pozdějších předpisů (Česko, 2006b)

a podle zákona č. 111/2006 Sb., o dávkách pomoci v hmotném zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů (Česko, 2006c), viz kapitola 4. 2.

Tabulka 13: Bytová situace žen propuštěných z VTOS

Organizace	Respondentky
Azylové zařízení pro ženy	1
Dům na půl cesty	2
Rodina	3
Přátelé	4
Vlastní bydlení	6
Podnájem	11
Sociální bydlení	1
Ubytovny	9
Celkem	37

V tabulce č. 13 je uvedena bytová situace respondentek v době prováděného výzkumu. Z tabulky lze vyčíst, že nejvíce žen propuštěných z výkonu trestu odnětí svobody využívá k bydlení podnájem a ubytovny, méně pak využívají vlastní bydlení nebo bydlení ve společné domácnosti s rodiči popřípadě v dalších zařízeních poskytujících jinou formu bydlení. Z uvedených dat v tabulce č. 13 bych chtěla poukázat na to, že respondentky sice uvedly v tabulce č. 10 častou spolupráci s Azylovým zařízením pro ženy (15), ale v době prováděného výzkumu využívala toto zařízení k bydlení pouze jedna žena. Tento výsledek si můžeme vysvětlit tím, že Azylové zařízení pro ženy je poskytováno na omezenou dobu a v případě uplynutí této lhůty si ženy musí hledat jiné vhodné bydlení (MMO, 2018, s. 7, 103-104), kapitola 3. 3. Za tímto účelem je s ženami užívajícími bydlení v Azylové zařízení pro ženy spolupracováno tak, aby si zajistily lepší formu bydlení, zejména vlastní byt nebo podnájem. K získaným datům můžeme dále říci, že možnosti bydlení osob propuštěných z výkonu trestu odnětí svobody závisí na mnoha faktorech a příčiny bytových problémů jsou různé. V případě, že osoby, tedy i ženy propuštěné z výkonu trestu odnětí svobody přicházejí právě v důsledku odloučení od společnosti o vlastní bydlení a nemají-li dobré rodinné zázemí, jsou odkázány na pomoc pomáhajících organizací včetně možnosti finančního zajištění prostřednictvím dávek pomoci v hmotné nouzi podle zákona č. 111/2006 Sb., o dávkách pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů (Česko, 2006c), kapitola 4. 2.

Tabulka 14: Počet žen spolupracujících dlouhodobě s pomáhajícími organizacemi 14/a

Ženy celkem	Dlouhodobě spolupracuje	Dlouhodobě nespupracuje
37	35	2

14/b Organizace, se kterými ženy propuštěné z vězení navázaly dlouhodobou spolupráci

Organizace	Spolupracující ženy
Úřad práce	8
Probační a mediační služba	15
Sociální kurátoři	19
Rubikon	6
Jiné	4

Na otázku dlouhodobé spolupráce s pomáhajícími organizacemi v oblasti řešení problematiky se zaměstnáním a bydlením odpověděla většina respondentek, že spolupracují s pomáhajícími organizacemi dlouhodobě, tabulka č. 14/a. Výsledek výzkumu si můžeme vysvětlit tím, že ženy propuštěné z výkonu trestu odnětí svobody neřeší pouze problémy spojené s hledáním zaměstnání a bydlení, ale vyžadují pomoc a podporu při řešení dalších problémů souvisejících s jejich konfliktním způsobem života ve společnosti, například při řešení dluhové problematiky, dále vztahové nebo zdravotní problémy.

V tabulce č. 14/b jsou uvedeny konkrétní organizace, se kterými ženy propuštěné z výkonu trestu odnětí svobody spolupracovaly dlouhodobě. Nejvíce žen spolupracovalo dlouhodobě s Probační a mediační službou a sociálními kurátory. Z vyplněných dotazníků vyplynulo, že zatímco s Probační a mediační službou spolupracovat musí na základě soudně stanoveného dohledu (Matoušek, 2005, s. 283-298), kapitola 3. 1, tak spolupráce se sociálními kurátory probíhá v rámci postpenitenciární péče na základě dobrovolnosti a motivace žen řešit svou nepříznivou sociální situaci po propuštění z vězení, a to zejména v oblasti hledání zaměstnání a při řešení bytové situace a oddlužení (Černíková, 2008, s. 213), kapitola 1. 4. V případě dlouhodobé spolupráce s úřadem práce (8 respondentek) uvedly respondentky, že s touto organizací spolupracovat musí z důvodu nezaměstnanosti a závislosti na poskytování dávek pomoci v hmotné nouzi za účelem zajištění základních životních potřeby a nákladů na bydlení, dle zákona č. 111/2006 Sb., o dávkách pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů (Česko, 2006c), kapitola 4. 2. K dlouhodobé spolupráci s organizací Rubikon Centrum se

respondentky vyjádřily tak, že s touto organizací spolupracují právě z důvodu řešení problematiky zaměstnání a dále oddlužení (Rubikon Centrum, 2015), kapitola 3. 3. Na otázku dlouhodobé spolupráce s jinými organizacemi (4 respondentky) uvedly dvě respondentky spolupráci s kurátory pro mládež při vykonávání dohledu nad péčí těchto žen o nezletilé nezaopatřené děti a dvě respondentky spolupráci s Domem na půl cesty v Ostravě při řešení problematiky bydlení (MMO, 2018, s. 7,105), kapitola 3. 3.

5.5 Shrnutí, diskuse a návrhy opatření

Ženy propuštěné z výkonu trestu odnětí svobody řeší v rámci resocializace mnohé problematické situace v oblasti pracovního začlenění a řešení bytové otázky. Některé ženy jsou schopné tyto situace řešit samostatně, jiné za pomoci rodinných příslušníků nebo pomáhajících organizací v postpenitenciární péči. Jejich schopnost začlenit se do života ve společnosti bývá ovlivňována mnoha faktory. Podstatnou roli zde mají právě organizace, poskytovatelé služeb, nabízející různé formy pomoci. V této části bakalářské diplomové práce shrnuji výsledky provedeného výzkumu a navrhuji opatření zaměřené na spolupráci pomáhajících organizací s ženami propuštěnými z výkonu trestu odnětí svobody.

V rámci výzkumu se ukázalo, že ženy propuštěné z výkonu trestu odnětí svobody navazují spolupráci v oblasti pracovního začlenění i při řešení bytové otázky především s poskytovateli služeb v postpenitenciární péči, méně často využívají pomoc rodiny nebo přátel. Tato situace odpovídá teorii Marie Vágnerové (2014, s. 751-753) a dále teorii Martiny Dundrové a Lenky Kujevské (2012, s. 13-15), kapitola 4. 2, které poukazují na problematiku rodinných vztahů u osob propuštěných z vězení a navazování spolupráce s pomáhajícími organizacemi v postpenitenciární péči. Ženy spolupracující s pomáhajícími organizacemi v oblasti pracovního začlenění a při řešení bydlení hodnotí tuto spolupráci jako přínosnou. Nezaměstnanost, a s tím související finanční situace, též absence vlastního bydlení, jsou hlavními problémy, které ženy propuštěné z vězení řeší. Jejich nepřítomnost je může negativním způsobem ovlivňovat při adaptaci na život na svobodě (Rubikon centrum, 2015, s. 3-25). V případě dlouhodobé spolupráce je třeba poukázat na to, že ženy propuštěné z vězení řeší daleko více problémových situací, které jim komplikují proces resocializace, např. dluhová problematika nebo závislost na návykových a psychotropních látkách. Z hlediska dlouhodobé spolupráce uvedla ve výzkumu většina respondentek, že s pomáhajícími organizacemi spolupracuje dlouhodobě. Jedná se zejména o

dobrovolnou spolupráci se sociálními kurátory a povinnou spolupráci s probační a mediační službou v rámci soudně stanového dohledu u podmíněného propuštění z vězení.

Dlouhodobá spolupráce souvisí i s dalšími faktory ovlivňující schopnost žen začlenit se do pracovního procesu a řešením otázky bydlení, které byly rovněž předmětem mého výzkumu. Z výzkumu vyplynulo, že při hledání zaměstnání mají obecně ženy ztížené postavení na pracovním trhu tím, že se u nich může objevovat více problémů najednou (Mareš, 1998, s. 95-96), kapitola 4. 1. O to složitější situaci mají ženy, které byly odsouzené k výkonu trestu odnětí svobody. Věk, úroveň dosaženého vzdělání, pracovní návyky a zkušenosti, rodinný stav, rodičovství, délka výkonu trestu odnětí svobody, ale i záznam v rejstříku trestů patří mezi faktory, které mohou ovlivňovat znovu začlenění žen do pracovního procesu. Výzkumem se potvrdilo, že právě kumulace zmíněných faktorů negativně ovlivňuje schopnost žen najít si zaměstnání. Pro úspěšné začlenění do pracovního procesu je nezbytná i motivace žen k hledání zaměstnání (Matoušek a kol., 2005, s. 309-312), kapitola 4. 1. Z hlediska motivace žen k začlenění do pracovního procesu má podstatný význam faktor rodičovství, kdy z výzkumu vyplynulo, že ženy - matky, mají větší snahu uplatnit se na pracovním trhu než ženy bezdětné.

Úspěšná adaptace osob, tedy i žen propuštěných z vězení závisí nejen na motivaci k práci, schopnostech, zkušenostech a odolnosti vůči celkové zátěži, ale také na prostředí, do kterého se odsouzený, tedy i žena propuštěná z vězení vrací (Vágnerová, 2014, s. 752), kapitola 4. 1. Z výzkumu vyplynulo, že z celkového počtu 37 respondentek má pouze 6 žen k dispozici vlastní bydlení, 1 žena využívá sociální bydlení a 3 ženy bydlí ve společné domácnosti s rodinou. Ostatní ženy musí využívat jinou formu bydlení, která je nejistá, nemá charakter trvalého bydlení a může podstatným způsobem ovlivnit jejich schopnost adaptovat se na život na svobodě.

Jak jsem již výše uvedla, znovu začlenění žen propuštěných z vězení závisí na mnoha faktorech, které tento proces ovlivňují. Jedná se o situace, které ženám komplikují možnost začlenit se do pracovního procesu a najít si vhodné bydlení. Ve výzkumu označily ženy jako největší problém při hledání zaměstnání záznam v rejstříku trestů a nízké vzdělání. V oblasti bydlení spatřovaly největší problém v nízkých příjmech, které jim neumožňují zajistit si vlastní bydlení a v nedostatku sociálních bytů jako možnosti řešení nepříznivé sociální situace po propuštění na svobodu. Z hlediska poskytované pomoci při hledání zaměstnání

vidí ženy největší přínos v možnosti následného zaměstnání po propuštění z vězení, a to v případě, že byly ženy ve vězení pracovně zařazeny. Zvyšování kvalifikace ve výkonu trestu odnětí svobody respondentky označily jako jednu z možností, která by jim pomohla při uplatnění na trhu práce.

Návrhy opatření

Péče o osoby propuštěné z výkonu trestu odnětí svobody je považována za velmi důležitou a náročnou oblast sociální práce. Je zahrnuta do systémových opatření, které sice lze do budoucna změnit, ale v současné době považuji v procesu resocializace žen propuštěných z výkonu trestu odnětí svobody za důležitější mít navázanou užší spolupráci s pracovníky pomáhajících organizací v kontinuální sociální práci i v postpenitenciární péči. Změny, o kterých hovořím, se netýkají konkrétně jednotlivých klientů, ale v konečném důsledku mohou vést ke zlepšení jejich celkové sociální situace. Zmíněnou užší spolupráci vidím například v kooperaci s pracovníky organizace Rubikon Ostrava, s probační a mediační službou, nebo s úřadem práce v oblasti větší pružnosti při vyplácení dávek pomoci v hmotné nouzi. V oblasti bydlení bych viděla možnost užší spolupráce při realizaci projektu - „Koncepce bydlení a její pilotní ověření“, kdy v rámci uvedeného projektu se zástupci jednotlivých obvodů budou podílet na vyhodnocování žádostí občanů o sociální bydlení.

Závěr

Cílem práce bylo zjistit, které organizace na území města Ostravy v rámci postpenitenciární péče nejvíce využily nebo využívají ženy propuštěné z výkonu trestu odnětí svobody po návratu do běžného života, a to při zapojení do pracovního procesu a řešení bydlení, a které z uvedených organizací hodnotí jako nejvíce přínosné.

Bakalářskou diplomovou práci na téma Resocializace žen propuštěných z výkonu trestu odnětí svobody jsem rozdělila na část teoretickou a empirickou. Pro zpracování teoretické části jsem použila zejména monografie, zákony, publikace z odborných časopisů a internetové stránky. V empirické části jsem prostřednictvím vlastního dotazníku zjišťovala informace o spolupráci žen propuštěných z výkonu trestu odnětí svobody s pomáhajícími organizacemi v rámci postpenitenciární péče, a to v oblasti začlenění do pracovního procesu a řešení bydlení. Otázky v dotazníku byly zaměřeny také na zjišťování informací o faktorech, které ovlivňují schopnost žen začlenit se do pracovního procesu a řešení bytové otázky, jako je například věk, rodinný stav, vzdělání, délka výkonu trestu odnětí svobody, ale také z hlediska motivace ke změně. Získaná data jsem zpracovala do jednotlivých tabulek a následně vypracovala analýzu. V závěrečném shrnutí empirické části jsem navrhla opatření směřující v procesu resocializace k vzájemné spolupráci žen propuštěných z vězení s pomáhajícími organizacemi v postpenitenciární péči.

Provedeným výzkumem bylo dosaženo cíle bakalářské diplomové práce. Na základě provedeného výzkumu bylo zjištěno, že ženy propuštěné z výkonu trestu odnětí svobody po návratu do běžného života nejvíce využívaly nebo využívají na území města Ostravy v rámci postpenitenciární péče spolupráci se sociálním kurátorem při řešení bytové problematiky, a tuto spolupráci hodnotí jako přínosnou. V oblasti začlenění do pracovního procesu pak nejvíce využívaly nebo využívají pomoc a podporu úřadu práce, sociálního kurátora a organizace Rubikon Centrum Ostrava. Z celkového počtu respondentek, které navázaly spolupráci s uvedenými pomáhajícími organizacemi v oblasti zaměstnání, pak většina žen hodnotí tuto spolupráci jako přínosnou. V případě dlouhodobé spolupráce žen s pomáhajícími organizacemi při hledání zaměstnání můžeme vidět rozdíl z hlediska dobrovolné a povinné spolupráce. Zatímco s úřadem práce musí ženy spolupracovat z důvodu závislosti na dávkách pomoci v hmotné nouzi a s probační a mediační službou na základě soudem stanovené povinnosti, tak nejvíce žen spolupracuje se sociálním kurátorem na základě

dobrovolnosti a motivace k řešení problémových situací. Výzkum dále ukázal, že ženy propuštěné z vězení ovlivňuje při adaptaci na život na svobodě více faktorů najednou. Zatímco v oblasti řešení bytové problematiky vidí ženy největší problém v nízkých příjmech, tak při hledání zaměstnání považují za největší problém záznam v rejstříku trestů. Z výzkumu také vyplynulo, že ženy propuštěné z výkonu trestu odnětí svobody mají ztížené postavení na pracovním trhu v případě závislosti na návykových a psychoaktivních látkách. Sociální práce s osobami závislými na návykových a psychoaktivních látkách, páchajících trestnou činností, je další specifickou oblastí sociální práce a byla by zajímavým tématem pro další práci.

Literatura a zdroje

- ČERNÍKOVÁ, Vratislava a kol. *Sociální ochrana: terciární prevence, její možnosti a limity*. 1. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, s.r.o., 2008. ISBN 978-80-7380-138-0.
- ČERNÍKOVÁ, Vratislava a SEDLÁČEK, Vojtěch. *Základy penologie pro policisty* 1.vyd. Praha: Policejní akademie České republiky-, Katedra kriminologie, 2002. ISBN 80-7251-104-1.
- ČESKO. *Trestní zákoník č. 40 ze dne 8. ledna 2009 Sb., ve znění pozdějších předpisů*. [online] [cit. 2018.12.29]. Dostupné z: <https://www.noveaspi.cz/>
- ČESKO. Zákon č. 108 ze dne 14. března 2006a Sb., *o sociálních službách*, ve znění pozdějších předpisů. [online] [cit. 2019.01.10]. Dostupné z: <https://www.noveaspi.cz/>
- ČESKO. Zákon č. 110 ze dne 14. března 2006b Sb., *o životním a existenčním minimu*, ve znění pozdějších předpisů. [online] [cit. 2019.01.10]. Dostupné z: <https://www.noveaspi.cz/>
- ČESKO. Zákon č. 111 ze dne 14. března 2006c Sb., *o pomoci v hmotné nouzi*, ve znění pozdějších předpisů. [online][cit. 2018.12.15]. Dostupné z: <https://www.noveaspi.cz/>
- ČESKO. Zákon č. 128 ze dne 12. dubna 2000a Sb., *o obcích*, ve znění pozdějších předpisů. [online] [cit. 2018.12.12]. Dostupné z: <https://www.noveaspi.cz/>
- ČESKO. Zákon č. 169 ze dne 30. června 1999 Sb., *o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů*, ve znění pozdějších předpisů. [online][cit. 2019.01.08]. Dostupné z: <https://www.noveaspi.cz/>
- ČESKO. Zákon č. 257 ze dne 14. července 2000b Sb., *o Probační a mediální službě* ve znění pozdějších předpisů. [online] [cit. 2018.12.29]. Dostupné z: <https://www.noveaspi.cz/>
- ČESKO. Zákon č. 258 14. července 2000 Sb., *o ochraně veřejného zdraví*, ve znění pozdějších předpisů. [online] [cit. 2018.12.13]. Dostupné z: <https://www.noveaspi.cz/>
- ČESKO. Zákon č. 435 ze dne 13. května 2004 *o zaměstnanosti*, ve znění pozdějších předpisů. [online] [cit. 2019.01.10]. Dostupné z: <https://www.noveaspi.cz/>
- DAVIDOVÁ, Ivana a kol. *Metodická příručka pro sociální kurátory a metodiky sociální prevence*. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2010. [online] [cit. 2019-01-21]. ISBN 978-80-7368-628-4. Dostupné z: http://socialnipracovnici.cz/public/upload/image/metodicka_prirucka.pdf

- DISMAN, Miroslav. *Jak se vyrábí sociologická znalost: příručka pro uživatele*. 3. vyd. Praha: Karolinum, 2000. ISBN 978-80-246-0139-7.
- DUNDROVÁ, Martina a KUJEVSKÁ, Lenka. Penitenciární sociální práce před propuštěním odsouzeného na svobodu. *Sociální práce: Sociální práce s pachateli trestných činů*. 2012, roč. 12, č. (2), s. 13-15. ISSN 1213-6204.
- CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1369-4.
- LEŠKOVÁ, Lýdia. *Sociální pracovník v penitenciární a postpenitenciární starostlivosti V Tribunu EU* 1. vyd. Brno: Pre Teologickou fakultu Košice, Katologickou univerzitu v Ružomberku vydal EU, 2013. Librix.eu. ISBN 978-80-263-0554-5.
- MAGISTRÁT MĚSTA OSTRAVY. *Katalog sociálních služeb a souvisejících aktivit ve městě Ostrava 2018*, Ostrava: Statutární město Ostrava – Magistrát, Odbor sociálních věcí a zdravotnictví, 2018. Dostupné také z www.kpostrava.cz
- MAGISTRÁT MĚSTA OSTRAVY. *Bydlení!!! Koncepce bydlení a její ověření*. [cit. 2019.02. 25]. Dostupné z: <https://socialnizaclenovani.ostrava.cz/bydleni/>
- MALÁ, Drahomíra. *Vězeňství po česku*. Tišnov: Sursum, 2003. ISBN 80-7323-062-3.
- MAREŠ, Petr. *Nezaměstnanost jako sociální problém*. 2. vyd., dopl. Praha: Sociologické nakladatelství, 1998. ISBN 80-901424-9-4.
- MAŘÁDEK, Vladimír. *Lexikon klíčových pojmů z penologie*. 1. vyd. Opava: Pavel Vavrla, 2000. ISBN 80-238-6731-8.
- MATOUŠEK, Oldřich. *Základy sociální práce*. 1. vyd. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-473-7.
- MATOUŠEK, Oldřich. *Slovník sociální práce*. 1. vyd. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-549-0.
- MATOUŠEK, Oldřich a kol. *Sociální praxe v praxi*. 1. vyd. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-002-X
- MPSV ČR. *Zaměstnanost: Projekt - „Příležitost dělá zaměstnance“* [online]. ČR. In: MPSV, 2018 [cit. 2019-01-06]. https://portal.mpsv.cz/upcr/kp/msk/projekty_esf/v_realizaci/rip/prilezito_st_dela_zamestnance
- MPSV ČR. *Zaměstnanost: Statistiky nezaměstnanosti* [online]. ČR. In: MPSV, 2018 [cit. 2019-01-02]. Dostupné z: <http://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/qrt>

- OUŘEDNÍČKOVÁ, Lenka. Zaměstnání jako významný faktor úspěšné resocializace. *Sociální práce: Sociální práce s pachateli trestných činů*. 2012, roč. 12, č. (2), s. 7-8. ISSN 213-6204.
- RUBIKON CENTRUM. *Kroky na cestě ke svobodě*. 4. vydání. Praha, 2015, s. 31. ISBN 978-80-904116-6-1. Dostupný z: <https://www.rubikoncentrum.cz/>
- STANKOWSKI, Adam. *Etopedie: úvod do resocializační pedagogiky*. 1. vyd. Ostrava: Ostravská univerzita, 2003. ISBN 80-7042-257-2.
- SUCHÝ, Oldřich. *Dlouhodobé tresty odnětí svobody a jejich výkon*. Praha: Leges 1991. ISBN 80-85638-02-9.
- VÁGNEROVÁ, Marie. *Současná psychopatologie pro pomáhající profese*. 1. vyd. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0696-5.

Seznam použitých zkratk

AZ – Azylové zařízení

ČR – Česká republika

DPC – Dům na půl cesty

MPSV – Ministerstvo práce a sociálních věcí

PMS – Probační a mediační služba

MMO – Magistrát města Ostravy

SOU – Střední odborné učiliště

SŠ – Střední úplné vzdělání s maturitou

ÚP – Úřad práce

VOŠ – Vyšší odborná škola

VPP – Veřejně prospěšné práce

VŠ – Vysoká škola

VTOS – Výkon trestu odnětí svobody

ZŠ – Základní vzdělání

Seznam tabulek

Tabulka 1: Začlenění do pracovního procesu z hlediska věku

Tabulka 2: Vliv rodinného stavu na začlenění do pracovního procesu

Tabulka 3: Vliv rodičovství na začlenění žen do pracovního procesu

Tabulka 4: Vliv vzdělání na začlenění žen do pracovního procesu

Tabulka 5: Organizace, se kterými ženy spolupracovaly při začlenění do pracovního procesu v rámci postpenitenciární péče

Tabulka 6: Přínos organizací, se kterými ženy spolupracovaly v oblasti začlenění do pracovního procesu

Tabulka 7: Doba potřebná k získání zaměstnání po propuštění z vězení v souvislosti s délkou výkonu trestu odnětí svobody

Tabulka 8: Situace, které z pohledu žen propuštěných z vězení ovlivňuje jejich schopnost začlenit se do pracovního procesu

Tabulka 9: Pomoc při začlenění do pracovního procesu z pohledu samotných žen propuštěných z VTOS

Tabulka 10: Organizace, se kterými spolupracovaly ženy propuštěné z VTOS při řešení bydlení

Tabulka 11: Přínos organizací, se kterými ženy propuštěné z VTOS spolupracovaly při řešení bytové otázky

Tabulka 12: Problémové situace, které vidí ženy propuštěné z VTOS při řešení bytové otázky

Tabulka 13: Bytová situace žen propuštěných z VTOS

Tabulka 14/a: Počet žen spolupracujících dlouhodobě s pomáhajícími organizacemi

Tabulka 14/b: Organizace, se kterými ženy propuštěné z vězení navázaly dlouhodobou spolupráci

Příloha

Dotazník

Dobrý den, chtěla bych Vás požádat o vyplnění dotazníku, který bude podkladem pro mou bakalářskou práci na téma „Resocializace žen propuštěných z výkonu trestu odnětí svobody“. Jsem studentkou Univerzity Palackého v Olomouci, obor Sociální práce. Cílem práce je zjistit, které organizace na území města Ostravy v rámci postpenitenciární péče nejvíce využily nebo využívají ženy propuštěné z výkonu trestu odnětí svobody po návratu do běžného života, a to při zapojení do pracovního procesu a řešení bydlení, a které z uvedených organizací hodnotí jako nejvíce přínosné. Dotazník je anonymní, veškeré údaje budou sloužit pouze pro zpracování výzkumné části mé bakalářské práce. Za vyplnění dotazníku Vám velice děkuji. Zuzana Podešvová.

1. Váš věk?

2. Jste? (vyberte – zakřížkujte prosím jednu z možností)

- Svobodná
- Rozvedená
- Žijete v partnerském vztahu – vdaná, družský vztah

3. Máte děti? (vyberte – zakřížkujte prosím jednu z možností)

- ANO
- NE

4. Vaše nejvyšší dosažené vzdělání? (vyberte – zakřížkujte jednu z možností)

- Základní
- Střední odborné učiliště
- Středoškolské s maturitou
- Vyšší odborná škola
- Vysokoškolské bakalářské
- Vysokoškolské magisterské a vyšší

5. Uveďte, se kterými organizacemi (popř. jinými subjekty) jste spolupracovala při hledání zaměstnání? (můžete označit křížkem i více možností)

- Úřad práce, referát zaměstnanosti
- Sociální kurátor pro dospělé
- Probační a mediační služba

- Organizace Rubikon
- Jiné (např. rodina, jiné neuvedené organizace)
- S nikým jsem nespolupracovala

6. Byla pomoc, níže uvedených subjektů, pro Vás přínosná? (zakřížkujte jednu z možností u těch organizací, se kterými jste spolupracovala)

	Ano	Ne	Částečně	Službu jsem nevyužila
Úřad práce, Referát zaměstnanosti				
Sociální kurátor pro dospělé				
Probační a mediační služba				
Organizace Rubikon				
Rodina				
Jiné (uveďte, které)				

7. Jak dlouho Vám trvalo, než jste si našla zaměstnání po propuštění z vězení? (vyberte – zakřížkujte prosím jednu z možností)

- Dosud nejsem zaměstnána
- 3 měsíc od propuštění
- 6 měsíců od propuštění
- 12 měsíců od propuštění
- Jiné (uveďte jinou dobu)

8. Co vidíte jako největší problém při hledání zaměstnání? (můžete označit křížkem

i více možností)

- Nízké vzdělání
- Nedostatečné pracovní návyky
- Málo pracovních příležitostí ve výkonu trestu odnětí svobody
- Nenávaznost zaměstnání po propuštění z výkonu trestu odnětí svobody
- Málo pracovních příležitostí po propuštění z výkonu trestu odnětí svobody
- Nízké výdělky
- Záznam v rejstříku trestů

- Zadluženost
- Problémy s bydlením
- Nedostatečná podpora rodiny
- Nedostatečná informovanost ze strany odborníků o možnostech hledání zaměstnání
- Jiné (prosím, uveďte jaké).....

9. Co by Vám nejvíce pomohlo pro začlenění do pracovního procesu po propuštění z výkonu trestu odnětí svobody? (u každé odrážky vyberte - zakřížkujte jednu z možností)

	Ano	Ne	Částečně	Nevím
Možnost následného zaměstnání po propuštění z VTOS v případě, že jste byla ve vězení pracovně zařazena				
Možnost zvýšit si vzdělání, kvalifikaci ve VTOS				
Více nabídek rekvalifikačních kurzů z úřadu práce				
Více projektů (kurzů) zaměřených na získání pracovních návyků a zaměstnání				
Větší podpora rodiny při hledání zaměstnání				
Jiné (uveďte konkrétně)				

10. Uveďte, se kterými organizacemi jste spolupracovala po propuštění z výkonu trestu odnětí svobody při řešení Vašeho bydlení? (můžete označit křížkem i více možností)

- Azylové zařízení pro ženy
- Rubikon
- Probační a mediační služba
- Sociální kurátor pro dospělé
- Úřad práce, projekt „Příležitost dělá zaměstnance“
- Jiné

.....

11. Co vnímáte jako největší problém při hledání bydlení? (můžete označit křížkem i více možností)

- Nezaměstnanost
- Nízké příjmy
- Zadluženost
- Nedostatek sociálních bytů
- Nedostatečná informovanost ze strany odborníků o možnostech řešení bytové situace

12. Jaká je Vaše současná bytová situace? (vyberte - zakřížkujte prosím jednu z možností)

- Mám vlastní bydlení (byt v osobním vlastnictví/družstevní byt)
- Bydlím v nájemném bytě (obecní byt, byt od soukromého vlastníka, Residomo)
- Bydlím v podnájmu
- Bydlím na ubytovně
- Bydlím v Azylovém domě pro ženy
- Jiné.....

13. Byly níže uvedené subjekty, organizace, pro Vás přínosné při řešení bytové situace? (vyberte - zakřížkujte jednu z možností u těch organizací, se kterými jste spolupracovala)

	Ano	Ne	Částečně	Službu jsem nevyužila
Azylové zařízení pro ženy				
Rubikon Centrum				
Probační a mediační služba				
Sociální kurátor				
Úřad práce, projekt „Příležitost dělá zaměstnance“				
Jiné (uved'te, které)				

14. Jak dlouho jste byla ve výkonu trestu odnětí svobody?

15. Využíváte některé ze služeb uvedených organizací, subjektů ještě dnes?
(vyberte- zakřížkujte prosím jednu z možností)

- ANO
- NE

16. Pokud jste v předchozí otázce odpověděla ANO, uveďte jaké a proč?

.....

17. Jaká doba uplynula od Vašeho propuštění z výkonu trestu odnětí svobody?
(uveďte prosím v měsících).....